

Γνωρίζοντας την Αναπηρία: Ανάπτυξη προγράμματος σπουδών με βάση τη Γνωστική Εξέλιξη
στην Ανώτατη Εκπαίδευση
(2019-1-TR01-KA203-074191)

Πνευματικό Προϊόν 1 (O1) – Έκθεση σκοπιμότητας και ανάλυσης για τη μέτρηση της αντίληψης και της ευαισθητοποίησης σχετικά με την αναπηρία και τα δικαιώματα των ατόμων με αναπηρία στην Ανώτατη Εκπαίδευση

-ΓΕΝΙΚΗ ΕΚΘΕΣΗ ΠΟΥ ΠΕΡΙΛΑΜΒΑΝΕΙ ΤΙΣ ΕΚΘΕΣΕΙΣ ΟΛΩΝ ΤΩΝ ΕΤΑΙΡΩΝ-

University
of Humanities
and Economics
in Lodz

Αυτό το έργο χρηματοδοτείται από το πρόγραμμα Erasmus+ της Ευρωπαϊκής Ένωσης. Ωστόσο, η Ευρωπαϊκή Επιτροπή και η Τουρκική Εθνική Αρχή δεν ευθύνονται για οποιαδήποτε χρήση που μπορεί να γίνει από τις πληροφορίες που περιέχονται σε αυτό.

Πίνακας περιεχομένων

1. Εισαγωγή.....	2
2.2. Δημογραφικά Στοιχεία.....	6
2.2 Δεδομένα σχετικά με το επίπεδο ευαισθητοποίησης προς τα άτομα με αναπηρία και τα δικαιώματά τους και Σχετική Ανάλυση	9
3. Συμπεράσματα/ Προτάσεις	34

1. Εισαγωγή

Η παροχή λύσεων για τα προβλήματα που προκαλούνται από την έλλειψη ευαισθητοποίησης για τα δικαιώματα των ατόμων με αναπηρία είναι ο πρωταρχικός στόχος των δραστηριοτήτων που διεξάγονται στο πλαίσιο του έργου «Γνωρίζοντας την Αναπηρία: Ανάπτυξη προγράμματος σπουδών με βάση τη Γνωστική Εξέλιξη στην Ανώτατη Εκπαίδευση». Στο πλαίσιο του έργου, ευθύνη μας είναι να εξαλείψουμε τα εμπόδια για τη συμμετοχή των ατόμων με αναπηρία στην κοινωνική ζωή και να κατευθύνουμε όλους τους υπάρχοντες πόρους και την επιστημονική συσσώρευση για να ανακαλύψουμε τις δυνατότητες που έχουν τα άτομα με αναπηρία. Θεωρείται σημαντικό να διεξάγονται δραστηριότητες και δημόσιες ρυθμίσεις, οι οποίες θα διασφαλίζουν ότι τα άτομα με αναπηρία θα παραμείνουν υγιή, θα επωφελούνται από υπηρεσίες αποκατάστασης και ψυχολογικής υποστήριξης και θα έχουν ελεύθερη πρόσβαση στην εκπαίδευση με επίγνωση των νομικών τους δικαιωμάτων, καθώς και βελτιώνοντας την ποιότητα ζωής τους και βοηθώντας τους να είναι επιτυχημένοι στη ζωή με ευκαιρίες απασχόλησης για άτομα με αναπηρία.

Σήμερα, είναι ένα ευαίσθητο θέμα σε πολλές χώρες η ανάπτυξη της κατανόησης που θα επιτρέπει στα άτομα με αναπηρία να έχουν ίσες συνθήκες διαβίωσης με άλλα άτομα σε όλους τους τομείς της ζωής με βάση τα ανθρώπινα δικαιώματα και να ζουν μια ποιοτική ζωή χωρίς να εκτίθενται σε διακρίσεις, καθιερώνοντας την ενσυναίσθηση προς τα άτομα με αναπηρία. Αυτό συμβαίνει επειδή τα άτομα με αναπηρία αντιμετωπίζουν προβλήματα σε πολλούς τομείς της ζωής στη διαδικασία ένταξης στην κοινωνία. Το γεγονός ότι τα άτομα στην κοινωνία αποτυγχάνουν να κατανοήσουν πλήρως τα άτομα με αναπηρία, δεν τα παρατηρούν κατά τη διάρκεια της ζωής που ζουν ή τα αγνοούν μερικές φορές οδηγεί τα άτομα με αναπηρία να προτιμούν να μένουν εκτός της κοινωνίας, καθώς επηρεάζονται από αυτές τις προκαταλήψεις. Αυτό, με τη σειρά του, οδηγεί σε διαχωρισμούς στην κοινωνία.

Οι φυσικές και χωρικές βελτιώσεις από μόνες τους δεν θεωρούνται πλέον επαρκείς για τα άτομα με αναπηρία για πρόσβαση στα πιο βασικά ανθρώπινα δικαιώματα σήμερα. Δεν είναι δυνατόν να διασφαλιστεί ότι τα άτομα με αναπηρία ζουν μια ευτυχισμένη και επιτυχημένη ζωή μέσα στην κοινωνία, περιορίζοντας τα δικαιώματά τους μόνο σε αυτό το

πεδίο και με μια προσέγγιση της αναπηρίας που περιλαμβάνει κοινωνική πρόνοια και πολλές εξαιρέσεις. Είναι ζωτικής σημασίας να ενισχυθεί η κοινωνική αρμονία και η επικοινωνία μεταξύ ατόμων με και χωρίς αναπηρία και να διασφαλιστεί ότι ζουν μια ζωή μαζί με αμοιβαία κατανόηση.

Από αυτή την άποψη, ο πρωταρχικός στόχος του ερωτηματολογίου που εφαρμόστηκε στο πρώτο στάδιο του έργου ήταν να προσδιορίσει τα επίπεδα αντίληψης και ευαισθητοποίησης των φοιτητών ανώτατης εκπαίδευσης σχετικά με τα δικαιώματα των ατόμων με αναπηρία. Οι ερωτήσεις που δημιουργήθηκαν στο πλαίσιο της έρευνας έδωσαν απάντηση στο ζήτημα. Λήφθηκαν δεδομένα σχετικά με το επίπεδο ευαισθητοποίησης των φοιτητών ανώτατης εκπαίδευσης σχετικά με τα άτομα με αναπηρία και την ικανότητά τους να δείχνουν ενσυναίσθηση, μέσω των απαντήσεων που δόθηκαν στα ερωτηματολόγια.

Πριν από την προετοιμασία των ερωτήσεων της έρευνας, πραγματοποιήθηκε μια λεπτομερής βιβλιογραφική ανασκόπηση από όλους τους εταίρους του έργου. Τα μέλη της ομάδας του έργου συγκέντρωσαν πληροφορίες σχετικά με τις ακαδημαϊκές δημοσιεύσεις και τις ερευνητικές εκθέσεις που πραγματοποιήθηκαν για άτομα με αναπηρία και τα αποτελέσματά τους που περιλαμβάνονται στην ακαδημαϊκή βιβλιογραφία. Αργότερα, προετοιμάστηκαν ερωτήσεις για τη μέτρηση του επιπέδου επίγνωσης των φοιτητών ανώτατης εκπαίδευσης σχετικά με τα δικαιώματα των ατόμων με αναπηρία. Η πρώτη πιλοτική μελέτη των ερωτήσεων της έρευνας πραγματοποιήθηκε για να προσδιοριστεί η κατανόηση των ερωτήσεων. Η ομάδα του έργου από τα συνεργαζόμενα πανεπιστήμια συγκεντρώθηκε στην εναρκτήρια συνάντηση (Φεβρουάριος 2020) για να ολοκληρωθούν οι ερωτήσεις της έρευνας και η τελική φόρμα δημιουργήθηκε με το όνομα **«Το ερωτηματολόγιο για τη μέτρηση του επιπέδου συνείδησης και γνώσης των δικαιωμάτων των ατόμων με αναπηρία»** που αποτελείται από 16 ερωτήσεις.

Τα ερωτηματολόγια, τα οποία δόθηκαν στους φοιτητές των συνεργαζόμενων ιδρυμάτων ανώτατης εκπαίδευσης (Gaziantep University/Turkey Bursa Uludağ University/Τουρκία, Πανεπιστήμιο Θεσσαλίας/Ελλάδα, Ahe University /Πολωνία) με στόχο τη συλλογή επιστημονικών δεδομένων και τη λήψη αξιολογήσεων φοιτητών ανώτατης εκπαίδευσης σχετικά με τα δικαιώματα των ατόμων με αναπηρία. Η ανάλυση των δεδομένων που ελήφθησαν από **«Το ερωτηματολόγιο για τη μέτρηση του επιπέδου συνείδησης και γνώσης των δικαιωμάτων των ατόμων με αναπηρία»**, το οποίο δόθηκε στο κατάλληλο

εύρος δείγματος φοιτητών πανεπιστημίου, πραγματοποιήθηκε με έναν πολυδιάστατο τρόπο και εκτιμήθηκε επίσης ως προς την καταλληλότητα για τις κύριες υποθέσεις του έργου.

Τα ερωτηματολόγια που αναπτύχθηκαν με σκοπό τη μέτρηση της ευαισθητοποίησης των μαθητών ανώτατης εκπαίδευσης σχετικά με τα δικαιώματα των ατόμων με αναπηρία στο πλαίσιο του έργου δόθηκαν μεταξύ Απριλίου και Ιουλίου 2020 στα συνεργαζόμενα ιδρύματα τριτοβάθμιας εκπαίδευσης του έργου. Τα αποτελέσματα της έρευνας που προέκυψαν παρείχαν βασικά δεδομένα για τον προσδιορισμό της πορείας για την επερχόμενη περίοδο του έργου και για τον σχεδιασμό και την ανάπτυξη ενός προγράμματος σπουδών, ως άλλο αποτέλεσμα του έργου.

2. Έρευνα

Ο πληθυσμός της μελέτης καθορίστηκε ως Gaziantep University/Τουρκία, Bursa Uludağ University/Τουρκία, Πανεπιστήμιο Θεσσαλίας/Ελλάδα, Ahe University/Πολωνία, που είναι τα συνεργαζόμενα ιδρύματα Ανώτατης Εκπαίδευσης του Πανεπιστημίου. 324 φοιτητές από τα παραπάνω πανεπιστήμια συμμετείχαν στη μελέτη εθελοντικά.

Οι ερωτήσεις που αναμενόταν να συμπεριληφθούν στη φόρμα ερωτηματολογίων, που σχεδιάστηκε για να ληφθούν οι γνώμες του δείγματος, συζητήθηκαν στην πρώτη διακρατική συνάντηση (Φεβρουάριος 2020) που πραγματοποιήθηκε στο πλαίσιο του έργου και η έρευνα στη συνέχεια έλαβε την τελική της μορφή. Ως πρώτη πιλοτική μελέτη, το ερωτηματολόγιο δόθηκε σε 20 φοιτητές από τη Σχολή Ιατρικής και τη Νομική Σχολή του Gaziantep University, αξιολογήθηκε η αποτελεσματικότητα των ερωτήσεων και αποκλείστηκαν οι αναποτελεσματικές.

Η φόρμα ερωτηματολογίου αποτελείται από 16 στοιχεία και οι απαντήσεις σχεδιάστηκαν κυρίως βάσει του τύπου Likert. Η έρευνα έθεσε στους μαθητές ερωτήσεις για τη μέτρηση της στάσης, των αντιλήψεων, των εμπειριών και των ικανοτήτων οικοδόμησης ενσυναίσθησης προς τα άτομα με αναπηρία. Το ερωτηματολόγιο εφαρμόστηκε σε 324 φοιτητές τριτοβάθμιας εκπαίδευσης από την Τουρκία, την Ελλάδα και την Πολωνία. Οι μαθητές συμμετείχαν στην έρευνα εθελοντικά. Τα δεδομένα που ελήφθησαν από τα

ερωτηματολόγια αναλύθηκαν στο πρόγραμμα SPSS χρησιμοποιώντας συχνότητες, ανάλυση παραγόντων και ανάλυση ANOVA.

2.1. Περιγραφική Στατιστική

Το ερωτηματολόγιο, το οποίο στόχευε στη μέτρηση της ευαισθητοποίησης των φοιτητών πανεπιστημίου σχετικά με τα δικαιώματα των ατόμων με αναπηρία και στον σχεδιασμό ενός προγράμματος σπουδών σχετικά με τα δικαιώματα των ατόμων με αναπηρία, το οποίο περιλαμβάνεται στα αποτελέσματα του έργου, περιελάμβανε 16 ερωτήσεις. Στην πρώτη ενότητα του ερωτηματολογίου, οι συμμετέχοντες ρωτήθηκαν για το φύλο τους, την ηλικία, αν είχαν κάποιο είδος αναπηρίας, το μηνιαίο εισόδημά τους και τις ευκαιρίες που προσφέρουν τα πανεπιστήμια τους.

Αργότερα, οι ερωτήσεις αποσκοπούσαν στο να προσδιοριστεί το επίπεδο ευαισθητοποίησης προς τα άτομα με αναπηρία και τις δυσκολίες που αντιμετωπίζουν στη ζωή τους.

Οι απαντήσεις που δίνονται σε κάθε ερώτηση της φόρμας παρουσιάζονται στατιστικά στον Πίνακα 1 με τίτλο «Περιγραφική Στατιστική των Ερωτήσεων» με αριθμητικούς μέσους και κατανομές συχνότητας τυπικής απόκλισης.

Πίνακας 1: Περιγραφική Στατιστική των Ερωτήσεων

Περιγραφική Στατιστική				
	N	Mean		Sd
	Statistics	Statistics	Sd.	Statistics
Πανεπιστήμιο	324	3,145	,0701	1,2617
1-Φύλο	324	1,358	,0267	,4802
2-Ηλικία	324	2,111	,0175	,3148
4-Μέγεθος πληθυσμού της πόλης όπου σπουδάζετε	324	3,380	,0782	1,4080
5-Έχετε κάποια αναπηρία;	324	1,978	,0081	,1456
6-Υπάρχουν άτομα με αναπηρία στην οικογένειά σας;	160	1,738	,0349	,4414
7-Ποιος είναι ο βαθμός αναπηρίας σας;	94	2,628	,1210	1,1730
8-Η ικανότητά σας να πραγματοποιείτε καθημερινές δραστηριότητες;	324	4,830	,0729	1,3116
9-Ο βαθμός στον οποίο τα μηνιαία σας έσοδα καλύπτουν τα έξοδά σας	324	3,852	,0693	1,2478
11A-Κατά πόσο επωφελείστε από τις εκπαιδευτικές δραστηριότητες που προσφέρει το Πανεπιστήμιό μας	324	3,991	,0759	1,3663
11B- Κατά πόσο επωφελείστε από τις ευκαιρίες επαγγελματικής κατάρτισης και ανάπτυξης δεξιοτήτων που προσφέρει το Πανεπιστήμιό μας	324	3,077	,0818	1,4733
11C- Κατά πόσο επωφελείστε από τις δραστηριότητες των φοιτητικών συλλόγων του Πανεπιστημίου μας	324	2,840	,0773	1,3918
11D- Κατά πόσο επωφελείστε από τις αθλητικές ευκαιρίες που προσφέρει το Πανεπιστήμιό μας	324	2,469	,0810	1,4581

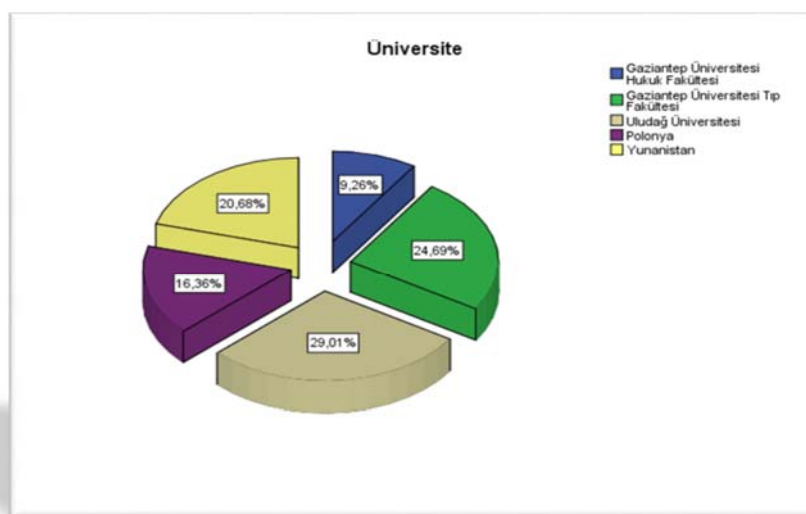
11E- Κατά πόσο επωφελείστε από τις ευκαιρίες υπηρεσιών φροντίδας και αποκατάστασης που προσφέρει το Πανεπιστήμιό μας	324	2,349	,0825	1,4843
11F- Κατά πόσο επωφελείστε από τις ευκαιρίες καθοδήγησης και τις συμβουλευτικές υπηρεσίες που προσφέρει το Πανεπιστήμιό μας	324	2,429	,0815	1,4673
11G- Κατά πόσο επωφελείστε από τις ευκαιρίες υπηρεσιών υγείας που προσφέρει το Πανεπιστήμιό μας	324	3,151	,0791	1,4247
11H- Κατά πόσο επωφελείστε από τις πολιτιστικές δραστηριότητες που προσφέρει το Πανεπιστήμιό μας	324	2,843	,0813	1,4626
11I- Νομίζω ότι είναι ωφέλιμο να συμπεριλαμβάνεται ένα μάθημα για τα δικαιώματα των ατόμων με αναπηρία στο πρόγραμμα σπουδών του Πανεπιστημίου μας	324	4,935	,0863	1,5536
11i- Νομίζω ότι οι φυσικές συνθήκες του εκπαιδευτικού μου ιδρύματος είναι κατάλληλες για την πρόσβαση των ατόμων με αναπηρία	324	3,556	,0873	1,5718
12A- Είναι σημαντικό να αποδεχτούμε την παρουσία ατόμων με αναπηρία στην κοινωνία	324	5,722	,0462	,8309
12B-Οι ερωτήσεις σχετικά με την προσωπική ζωή των ατόμων με αναπηρία δεν θα βοηθούσε στο να τους καταλάβουμε	324	3,491	,0925	1,6646
12C- Πιστεύω ότι η ενσυναίσθηση με τα άτομα με αναπηρία είναι κρίσιμος παράγοντας στον γνωστικό μετασχηματισμό	324	5,377	,0546	,9829
12D- Νομίζω πως οι οικογένειες των ατόμων με αναπηρία πρέπει να λαμβάνουν ειδική ενημέρωση	323	5,105	,0741	1,3310
12E- Οι άνθρωποι πρέπει να προσπαθήσουν να καταλάβουν πώς αισθάνονται τα άτομα με αναπηρία	324	5,435	,0568	1,0224
12F- Τα άτομα με αναπηρία θα νιώθουν καλύτερα όταν οι άλλοι κατανοούν τα συναισθήματά τους	324	4,975	,0739	1,3305
12G- Νομίζω ότι είναι ωφέλιμο τα άτομα με και χωρίς αναπηρία να λαμβάνουν εκπαίδευση μαζί	324	5,096	,0713	1,2834
12H- Νομίζω ότι οι φοιτητές με αναπηρία είναι πιο τυχεροί στην εύρεση εργασίας μετά την αποφοίτησή τους	324	2,574	,0802	1,4437
12I-Γνωρίζω τις δυσκολίες που αντιμετωπίζουν τα άτομα με αναπηρία	324	5,028	,0676	1,2175
13- Έχετε ενημερωθεί για τα δικαιώματα υγειονομικής περίθαλψης των ατόμων με αναπηρία;	321	1,801	,0223	,4002
14- Έχετε ενημερωθεί για τα νομικά δικαιώματα των ατόμων με αναπηρία;	320	1,759	,0239	,4281
15- Προσέχω να δω με τρόπο έτσι ώστε να διευκολύνω τη ζωή των ατόμων με αναπηρία στην καθημερινή ζωή	324	4,630	,0635	1,1424
16- Ποιες πιστεύετε ότι είναι οι πιο συχνές δυσκολίες που αντιμετωπίζουν τα άτομα με αναπηρία;	316	4,468	,0755	1,3413
16- Ποιες πιστεύετε ότι είναι οι πιο συχνές δυσκολίες που αντιμετωπίζουν τα άτομα με αναπηρία;	97	5,247	,0803	,7910
16- Ποιες πιστεύετε ότι είναι οι πιο συχνές δυσκολίες που αντιμετωπίζουν τα άτομα με αναπηρία;	16	5,813	,1008	,4031

2.2. Δημογραφικά Στοιχεία

Ερωτηματολόγια δόθηκαν σε 324 φοιτητές από τέσσερα πανεπιστήμια, δηλαδή το Gaziantep University και το Bursa Uludağ University (ένα από τα οποία είναι ο συντονιστής του έργου) στην Τουρκία, το AHE University στην Πολωνία και το Πανεπιστήμιο Θεσσαλίας στην Ελλάδα, που συμπεριλήφθηκαν στο δείγμα και είναι συνεργάτες του έργου.

Πίνακας 2: Κατανομή των συμμετεχόντων ανά Πανεπιστήμιο

Πανεπιστήμιο		Συχνότητα	Ποσοστό	Εγκυρο ποσοστό	Συνολικό ποσοστό
Έγκυρα	Gaziantep University Faculty of Law	30	9,3	9,3	9,3
	Gaziantep University Faculty of Medicine	80	24,7	24,7	34,0
	Uludağ University	94	29,0	29,0	63,0
	Poland AHE	53	16,4	16,4	79,3
	Greece Thessaly	67	20,7	20,7	100,0
	Σύνολο	324	100,0	100,0	

Γράφημα 1: Κατανομή των συμμετεχόντων ανά Πανεπιστήμιο

Στην Τουρκία, δόθηκαν συνολικά 204 ερωτηματολόγια σε 94 φοιτητές από το Bursa Uludağ University και σε 110 φοιτητές από το Gaziantep University. Όσον αφορά τα άλλα πανεπιστήμια, τα ερωτηματολόγια εφαρμόστηκαν σε 53 φοιτητές στο AHE University στην Πολωνία και σε 67 φοιτητές στο Πανεπιστήμιο Θεσσαλίας στην Ελλάδα.

Η αναλογία των φοιτητών που έλαβαν το ερωτηματολόγιο στα πανεπιστήμια της Τουρκίας είναι 63% του συνολικού αριθμού των φοιτητών.

Όσον αφορά τους διακρατικούς εταίρους, οι αναλογίες των φοιτητών στους οποίους δόθηκε το ερωτηματολόγιο μεταξύ όλων των φοιτητών είναι 16,4% και 20,7% στο AHE University στην Πολωνία και στο Πανεπιστήμιο Θεσσαλίας στην Ελλάδα, αντίστοιχα.

Ο αριθμός των φοιτητών που συμμετείχαν στην έρευνα από το Gaziantep University και το Bursa Uludağ University στην Τουρκία είναι υψηλότερος από τον αριθμό/την αναλογία των

φοιτητών που συμμετείχαν από τους άλλους εταίρους του έργου, το AHE University στην Πολωνία και στο Πανεπιστήμιο Θεσσαλίας στην Ελλάδα. Ο λόγος πίσω από αυτό είναι το γεγονός ότι ο αριθμός των φοιτητών στα πανεπιστήμια στην Τουρκία είναι υψηλότερος από τον αριθμό των φοιτητών στα άλλα πανεπιστήμια.

Οι ερωτήσεις που περιλαμβάνονται στην πρώτη ενότητα του ερωτηματολογίου ρωτούν για τα δημογραφικά στοιχεία των συμμετεχόντων. Οι συμμετέχοντες ρωτήθηκαν για την ηλικία τους, το φύλο τους και τον πληθυσμό της πόλης στην οποία σπουδάζουν.

Όπως φαίνεται στον Πίνακα 3 παρακάτω, όσον αφορά τα φύλα των συμμετεχόντων (324 συμμετέχοντες), οι 208 είναι γυναίκες και οι 116 είναι άνδρες.

Πίνακας 3: Κατανομή των συμμετεχόντων ανά φύλο

Φύλο		Συχνότητα	Ποσοστό	Έγκυρο ποσοστό	Συνολικό ποσοστό
Έγκυρα	Γυναίκες	208	64,2	4,2	64,2
	Άνδρες	116	35,8	35,8	100,0
	Σύνολο	324	100,0	100,0	

Από το σύνολο των 324 ερωτηθέντων της έρευνας, το 64,20% είναι γυναίκες και το 35,80% άνδρες. Βάσει αυτού, μπορεί να αναφερθεί ότι ο αριθμός των γυναικών συμμετεχόντων ήταν υψηλότερος από τον αριθμό των συμμετεχόντων στην έρευνα που διεξήχθη σε εθελοντική βάση.

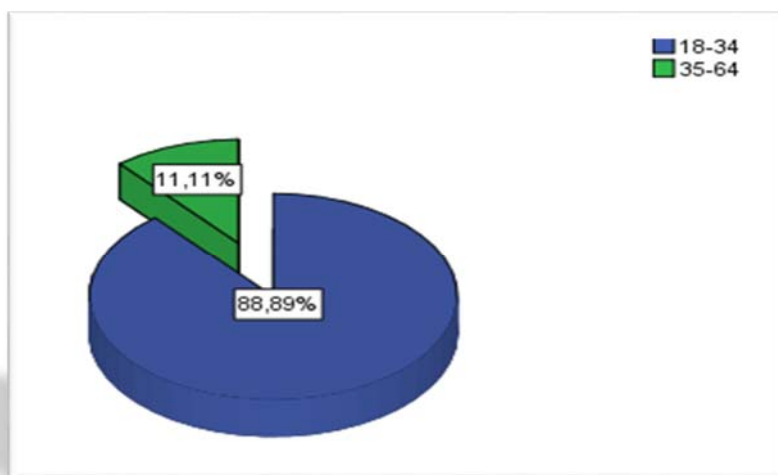
Τα εύρη των ηλικιών των συμμετεχόντων παρουσιάζονται στον Πίνακα 4.

Πίνακας 4: Κατανομή των συμμετεχόντων ανά ηλικία

Ηλικία		Συχνότητα	Ποσοστό	Έγκυρο ποσοστό	Συνολικό ποσοστό
Έγκυρα	18-34	288	88,9	88,9	88,9
	35-64	36	11,1	11,1	100,0
	Σύνολο	324	100,0	100,0	

Όπως φαίνεται στον Πίνακα 4, από τους ερωτηθέντες που συμμετείχαν στην έρευνα από τα τέσσερα (4) Πανεπιστήμια, το 89% είναι ηλικίας 18-34 ετών και το 11,1% από αυτούς ηλικίας 35-64 ετών. Το γεγονός ότι η ομάδα ερωτηθέντων αποτελούνταν από φοιτητές πανεπιστημίου θα πρέπει να θεωρηθεί ως ο κύριος λόγος για τη μεγαλύτερη αναλογία της ηλικιακής περιοχής 18-34.

Γράφημα 2: Κατανομή των συμμετεχόντων ανά ηλικία

Μια άλλη ερώτηση που τέθηκε στους συμμετέχοντες ήταν για το μέγεθος του πληθυσμού των πόλεων στις οποίες σπουδάζουν.

Πίνακας 5: Το μέγεθος του πληθυσμού στην πόλη όπου σπουδάζετε

		Συχνότητα	Ποσοστό	Έγκυρο ποσοστό	Συνολικό ποσοστό
Έγκυρα	Λιγότερο από 100 χιλ	46	14,2	14,2	14,2
	100χιλ-500χιλ	53	16,4	16,4	30,6
	500χιλ -1εκατ	39	12,0	12,0	42,6
	1 εκατ -3 εκατ	113	34,9	34,9	77,5
	3 εκατ-5 εκατ	64	19,8	19,8	97,2
	5 εκατ ή περισσότερο	9	2,8	2,8	100,0
	Σύνολο	324	100,0	100,0	

2.2 Δεδομένα σχετικά με το επίπεδο ευαισθητοποίησης προς τα άτομα με αναπηρία και τα δικαιώματά τους και Σχετική Ανάλυση

Δεδομένα με βάση το επίπεδο ευαισθητοποίησης σχετικά με τα δικαιώματα των ατόμων με αναπηρία

Ο κύριος στόχος της διεξαγωγής έρευνας με φοιτητές ανώτατης εκπαίδευσης είναι η μέτρηση του επιπέδου ευαισθητοποίησής τους σχετικά με τα δικαιώματα των ατόμων με αναπηρία, η αποκάλυψη των προσεγγίσεων των φοιτητών στο θέμα και η ανάλυση των αποτελεσμάτων ανάλογα.

Τα αποτελέσματα που προέκυψαν από την έρευνα θα συμβάλουν στον καθορισμό της πορείας για το έργο και τις ανάγκες της ομάδας-στόχου, καθώς και στον καθορισμό των

δραστηριοτήτων που προορίζονται για τον σχεδιασμό και την ανάπτυξη ενός προγράμματος σπουδών. Η έρευνα διεξήχθη ταυτόχρονα την περίοδο Απρίλιο-Ιούλιο με τους εταίρους του έργου Bursa Uludağ University, Πολωνία- AHE University and Ελλάδα- Πανεπιστήμιο Θεσσαλίας.

➤ **Αξιολόγηση της Ερώτησης 11 του Ερωτηματολογίου**

Στην επόμενη ενότητα της ανάλυσης, εξετάστηκαν συγκεκριμένα ορισμένες από τις δηλώσεις στην ερώτηση 11 και οι απαντήσεις των συμμετεχόντων για τα πνευματικά αποτελέσματα του έργου αναλύθηκαν και ερμηνεύθηκαν.

Πίνακας 6: Κατά πόσο επωφελείστε από τις ευκαιρίες επαγγελματικής κατάρτισης και ανάπτυξης δεξιοτήτων που προσφέρει το Πανεπιστήμιό σας

		Συχνότητα	Ποσοστό	Έγκυρο ποσοστό	Συνολικό ποσοστό
Έγκυρα	Εντελώς δυσαρεστημένος	65	20,1	20,1	20,1
	Αρκετά μη-ικανοποιημένος	49	15,1	15,1	35,2
	Δυσαρεστημένος	82	25,3	25,3	60,5
	Ικανοποιημένος	71	21,9	21,9	82,4
	Αρκετά ικανοποιημένος	38	11,7	11,7	9,1
	Εντελώς ικανοποιημένος	19	5,9	5,9	100,0
	Σύνολο		324	100,0	100,0

Από τους 324 συμμετέχοντες μεταξύ των φοιτητών πανεπιστημίου που απάντησαν στην έρευνα, οι 128 (39,5%) εξέφρασαν την ικανοποίησή τους σχετικά με τις ευκαιρίες επαγγελματικής κατάρτισης και ανάπτυξης δεξιοτήτων που προσφέρουν τα πανεπιστήμια τους, ενώ οι 196 (60,5%) από αυτούς επέλεξαν απαντήσεις που αντιπροσώπευαν δυσαρέσκεια.

Πίνακας 7: Κατά πόσο επωφελείστε από τις ευκαιρίες επαγγελματικής κατάρτισης και ανάπτυξης δεξιοτήτων που προσφέρει το Πανεπιστήμιό σας

Πανεπιστήμιο	Εντελώς δυσαρεστημένος	Αρκετά μη-ικανοποιημένος	Δυσαρεστημένος	Ικανοποιημένος	Αρκετά ικανοποιημένος	Εντελώς ικανοποιημένος	Σύνολο
	Gaziantep & Bursa	44	36	42	44	27	
Uludağ		19	20	16	9	2	94
Poland AHE	21	3	5	10	8	6	53
Greece Thessaly	0	10	35	17	3	2	67
Σύνολο	65	49	82	71	38	19	324

Όταν η δήλωση «Κατά πόσο επωφελείστε από τις ευκαιρίες επαγγελματικής κατάρτισης και ανάπτυξης δεξιοτήτων που προσφέρει το Πανεπιστήμιό σας» (Πίνακας 7) αναλύεται ανά πανεπιστήμιο, διαπιστώνεται ότι 82 (40%) από τους 204 συμμετέχοντες από την Τουρκία εξέφρασαν την ικανοποίησή τους. Από την άλλη πλευρά, 122 (60%) συμμετέχοντες δήλωσαν ότι ήταν δυσαρεστημένοι.

Από τους ερωτηθέντες που συμμετείχαν στην έρευνα από το ΑΗΕ University στην Πολωνία, 24 (45%) έδειξαν ικανοποίηση, ενώ 29 (55%) συμμετέχοντες εξέφρασαν τη δυσαρέσκειά τους για τις ευκαιρίες επαγγελματικής κατάρτισης και ανάπτυξης δεξιοτήτων που προσφέρει το πανεπιστήμιο.

Όσο για το Πανεπιστήμιο Θεσσαλίας στην Ελλάδα, 22 (33%) από τους 67 συμμετέχοντες απάντησαν στη δήλωση με ικανοποίηση. Ωστόσο, 45 (67%) συμμετέχοντες εξέφρασαν τη δυσαρέσκειά τους για τις ευκαιρίες επαγγελματικής κατάρτισης και ανάπτυξης δεξιοτήτων που προσφέρει το πανεπιστήμιο.

Λαμβάνοντας υπόψη το γεγονός ότι στην έρευνα συμμετείχαν κυρίως άτομα χωρίς αναπηρία, ένα σημαντικό σημείο που πρέπει να θίξουμε εδώ είναι ότι οι φοιτητές χωρίς αναπηρία καθώς και τα άτομα με αναπηρία εξέφρασαν ότι χρειάζονταν κατάρτιση για την ανάπτυξη δεξιοτήτων στα πανεπιστήμια. Με βάση αυτήν τη δήλωση, συνήχθη το συμπέρασμα ότι τα Προγράμματα Πιστοποίησης για άτομα με αναπηρία θα μπορούσαν να είναι ωφέλιμα.

Σήμερα, οι δραστηριότητες που διεξάγονται με σκοπό την επαγγελματική ανάπτυξη και την ανάπτυξη δεξιοτήτων θεωρούνται σημαντικές για την απασχόληση ατόμων με αναπηρία. Αυτό συμβαίνει επειδή η κατοχή επαγγελματικών δεξιοτήτων είναι το πιο κρίσιμο πράγμα για τα άτομα με αναπηρία για να βρουν μια κατάλληλη για εκείνους δουλειά και να είναι παραγωγικοί στην εργασία. Τέτοιες δραστηριότητες μπορεί να αποφέρουν θετικά αποτελέσματα, όπως η αύξηση της ικανότητας εργασίας των ατόμων με αναπηρία, η προστασία τους από τις προκλήσεις της επαγγελματικής ζωής, η δημιουργία ευκαιριών εργασίας σε διαφορετικούς τομείς και η συμμετοχή τους στην κοινωνική ζωή ενθαρρύνοντας όσους δεν επιθυμούν να εργαστούν.

Πίνακας 8: Κατά πόσο επωφελείστε από τις ευκαιρίες υπηρεσιών φροντίδας και αποκατάστασης που προσφέρει το Πανεπιστήμιό σας

		Συχνότητα	Ποσοστό	Έγκυρο ποσοστό	Συνολικό ποσοστό
Έγκυρα	Εντελώς δυσαρεστημένος	143	44,1	44,1	44,1
	Αρκετά μη-ικανοποιημένος	42	13,0	13,0	57,1
	Δυσάρεστημένος	68	21,0	21,0	78,1
	Ικανοποιημένος	38	11,7	11,7	89,8
	Αρκετά ικανοποιημένος	20	6,2	6,2	96,0
	Εντελώς ικανοποιημένος	13	4,0	4,0	100,0
	Σύνολο	324	100,0	100,0	

Όπως φαίνεται στον Πίνακα 8, από τους 324 συμμετέχοντες, οι 253 (78%) εξέφρασαν δυσαρέσκεια σημειώνοντας τις επιλογές «εντελώς δυσαρεστημένος», «αρκετά μη-ικανοποιημένος», «δυσαρεστημένος» σχετικά με τις υπηρεσίες φροντίδας και αποκατάστασης που προσφέρει το Πανεπιστήμιο, ενώ 71 (22%) από τους 324 συμμετέχοντες σημείωσαν επιλογές που δείχνουν την ικανοποίησή τους.

Πίνακας 9: Κατά πόσο επωφελείστε από τις ευκαιρίες υπηρεσιών φροντίδας και αποκατάστασης που προσφέρει το Πανεπιστήμιό σας

Πανεπιστήμιο							Σύνολο
	Εντελώς δυσαρεστημένος	Αρκετά μη-ικανοποιημένος	Δυσάρεστημένος	Ικανοποιημένος	Αρκετά ικανοποιημένος	Εντελώς ικανοποιημένος	
Gaziantep & Bursa Uludağ University	108	23	27	27	13	6	204
Poland AHE	35	1	2	3	6	6	53
GreeceThessally	0	18	39	8	1	1	67
Σύνολο	143	42	68	38	20	13	324

Στον Πίνακα 9, όταν αναλύονται οι απόψεις των συμμετεχόντων σχετικά με το κατά πόσο επωφελούνται από τις ευκαιρίες παροχής υπηρεσιών φροντίδας και αποκατάστασης, διαπιστώθηκε ότι οι 158 (77%) από τους 204 συμμετέχοντες από την Τουρκία σημείωσαν επιλογές που υποδηλώνουν δυσαρέσκεια. 46 συμμετέχοντες (23%), από την άλλη πλευρά, δήλωσαν ότι ήταν ικανοποιημένοι.

Οι 38 (72%) από τους 53 συμμετέχοντες από το AHE University στην Πολωνία βρέθηκαν δυσαρεστημένοι, ενώ 15 (28%) συμμετέχοντες δήλωσαν ότι ήταν ικανοποιημένοι.

57 (85%) από τους 67 συμμετέχοντες από το Πανεπιστήμιο Θεσσαλίας στην Ελλάδα σημείωσαν επιλογές που υποδηλώνουν δυσαρέσκεια, ενώ 10 (15%) συμμετέχοντες δήλωσαν ότι ήταν ικανοποιημένοι.

Από την άποψη αυτή, μπορεί να υποστηριχθεί ότι οι υπηρεσίες φροντίδας και αποκατάστασης πρέπει να προσφέρονται με πιο αποτελεσματικό τρόπο για άτομα με ειδικές ανάγκες και ιδιαίτερα για φοιτητές με αναπηρία στα πανεπιστήμια. Αυτό το αποτέλεσμα ισχύει για όλα τα συνεργαζόμενα πανεπιστήμια του έργου.

Πίνακας 10: Βαθμολογήστε το κατά πόσο επωφελείστε από τις ευκαιρίες καθοδήγησης και τις συμβουλευτικές υπηρεσίες που προσφέρει το Πανεπιστήμιό σας από το 1 έως το 6

		Συχνότητα	Ποσοστό	Έγκυρο ποσοστό	Συνολικό ποσοστό
Έγκυρα	Εντελώς δυσαρεστημένος	129	39,8	39,8	39,8
	Αρκετά μη-ικανοποιημένος	49	15,1	15,1	54,9
	Δυσαρεστημένος	70	21,6	21,6	76,5
	Ικανοποιημένος	41	12,7	12,7	89,2
	Αρκετά ικανοποιημένος	24	7,4	7,4	96,6
	Εντελώς ικανοποιημένος	11	3,4	3,4	100,0
	Σύνολο	324	100,0	100,0	

Όπως φαίνεται στον Πίνακα 10, απαντώντας στην ερώτηση «Βαθμολογήστε το κατά πόσο επωφελείστε από τις ευκαιρίες καθοδήγησης και τις συμβουλευτικές υπηρεσίες που προσφέρει το Πανεπιστήμιό σας», 248 (76,5%) από τους 324 συμμετέχοντες εξέφρασαν τη δυσαρέσκειά τους, ενώ 76 (23,5%) σημείωσαν επιλογές που υποδεικνύουν ικανοποίηση.

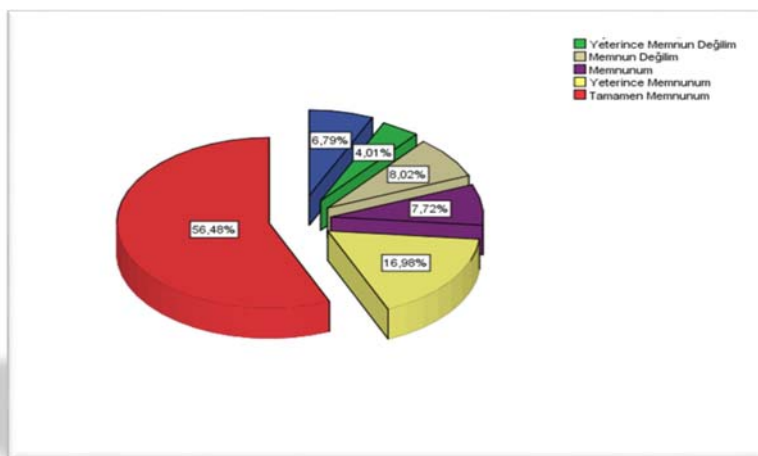
Βάσει αυτών των δεδομένων, μπορεί να παρατηρηθεί ότι υπάρχει ανάγκη τόσο για φοιτητές με όσο και χωρίς αναπηρία να επωφεληθούν περισσότερο από την καθοδήγηση και τις συμβουλευτικές υπηρεσίες των πανεπιστημίων.

Πίνακας 11: Γνώμες σχετικά με τη συμπερίληψη ενός μαθήματος για τα δικαιώματα των ατόμων με αναπηρία στο πρόγραμμα σπουδών του Πανεπιστημίου

		Συχνότητα	Ποσοστό	Έγκυρο ποσοστό	Συνολικό ποσοστό
Έγκυρα	Εντελώς δυσαρεστημένος	22	6,8	6,8	68
	Αρκετά μη-ικανοποιημένος	13	4,0	4,0	10,8
	Δυσαρεστημένος	26	8,0	8,0	18,8
	Ικανοποιημένος	25	7,7	7,7	26,5
	Αρκετά ικανοποιημένος	55	17,0	17,0	43,5
	Εντελώς ικανοποιημένος	183	56,5	56,5	100,0
	Σύνολο	324	100,0	100,0	

Όπως φαίνεται στον Πίνακα 11 και στο Γράφημα 3, 263 (81%) από τους 324 συμμετέχοντες εξέφρασαν την ικανοποίησή τους σχετικά με τη συμπερίληψη ενός μαθήματος για τα δικαιώματα των ατόμων με αναπηρία στο πανεπιστημιακό πρόγραμμα σπουδών, ενώ μόνο 61 (19%) από αυτούς δήλωσαν ότι δεν θα αισθανόταν ικανοποιημένοι.

Γράφημα 3: Γνώμες σχετικά με τη συμπερίληψη ενός μαθήματος για τα δικαιώματα των ατόμων με αναπηρία στο πρόγραμμα σπουδών του Πανεπιστημίου

Πίνακας 12: Νομίζω ότι είναι ωφέλιμο να συμπεριλαμβάνεται ένα μάθημα για τα δικαιώματα των ατόμων με αναπηρία στο πρόγραμμα σπουδών του Πανεπιστημίου μας

Πανεπιστήμιο	Εντελώς δυσαρεστημένος	Αρκετά μη-ικανοποιημένος	Δυσανεστημένος	ικανοποιημένος	Αρκετά ικανοποιημένος	Εντελώς ικανοποιημένος	Σύνολο
Gaziantep & Bursa Uludağ	13	8	19	20	29	115	204
Poland AHE	9	5	6	5	5	23	53
GreeceThesally	0	0	1	0	21	45	67
Σύνολο	22	13	26	25	55	183	324

Αξιολόγηση βάσει των Πανεπιστημίων:

164 (80%) από τους 204 συμμετέχοντες από την Τουρκία σημείωσαν τις επιλογές που δείχνουν ικανοποίηση για τη δήλωση «Νομίζω ότι είναι ωφέλιμο να συμπεριλαμβάνεται ένα μάθημα για τα δικαιώματα των ατόμων με αναπηρία στο πρόγραμμα σπουδών του Πανεπιστημίου μας». 40 (20%) συμμετέχοντες, από την άλλη πλευρά, εξέφρασαν τη δυσαρέσκειά τους.

33 (62%) από τους 53 συμμετέχοντες από το AHE University στην Πολωνία σημείωσαν τις επιλογές που δείχνουν ικανοποίηση για τη δήλωση «Νομίζω ότι είναι ωφέλιμο να συμπεριλαμβάνεται ένα μάθημα για τα δικαιώματα των ατόμων με αναπηρία στο πρόγραμμα σπουδών του Πανεπιστημίου μας», ενώ 20 (38%) συμμετέχοντες εξέφρασαν ότι θα ήταν δυσαρεστημένοι.

66 (98,5%) από τους 67 συμμετέχοντες από το Πανεπιστήμιο Θεσσαλίας στην Ελλάδα σημείωσαν τις επιλογές που δείχνουν ικανοποίηση για τη δήλωση «Νομίζω ότι είναι ωφέλιμο να συμπεριλαμβάνεται ένα μάθημα για τα δικαιώματα των ατόμων με αναπηρία στο πρόγραμμα σπουδών του Πανεπιστημίου μας», ενώ μόνο 1 (1,5%) συμμετέχων εξέφρασε ότι θα ήταν δυσαρεστημένος.

Ένα από τα αξιοσημείωτα αποτελέσματα του έργου είναι η συμπερίληψη ενός μαθήματος για τα δικαιώματα των ατόμων με αναπηρία στα προγράμματα σπουδών των συνεργαζόμενων πανεπιστημίων. Όπως φαίνεται στα αποτελέσματα της έρευνας, μπορεί να υποστηριχθεί ότι ένα τέτοιο μάθημα είναι πολύ σημαντικό.

Οι απόψεις των συμμετεχόντων σχετικά με τη δήλωση «Νομίζω ότι οι φυσικές συνθήκες του εκπαιδευτικού μου ιδρύματος είναι κατάλληλες για

την πρόσβαση των ατόμων με αναπηρία» στην ερώτηση 11 στο ερωτηματολόγιο παρουσιάζονται στον Πίνακα 13.

Πίνακας 13: Νομίζω ότι οι φυσικές συνθήκες του εκπαιδευτικού μου ιδρύματος είναι κατάλληλες για την πρόσβαση των ατόμων με αναπηρία

		Συχνότητα	Ποσοστό	Έγκυρο ποσοστό	Συνολικό ποσοστό
Έγκυρα	Εντελώς δυσαρεστημένος	39	12,0	12,0	12,0
	Αρκετά μη-ικανοποιημένος	50	15,4	15,4	27,5
	Δυσανεστημένος	76	23,5	23,5	50,9
	Ικανοποιημένος	53	16,4	16,	63
	Αρκετά ικανοποιημένος	63	19,4	19,4	86,7
	Εντελώς ικανοποιημένος	43	13,3	13,3	100,0
	Σύνολο	324	100,0	100,0	

Είναι σημαντικό ότι η ευαισθητοποίηση για τα δικαιώματα των ατόμων με αναπηρία έχει αυξηθεί και έχουν διεξαχθεί μελέτες για την αύξηση των φυσικών συνθηκών που διευκολύνουν τα άτομα με αναπηρίες στα ιδρύματα ανώτατης εκπαίδευσης ειδικά τα τελευταία 10 χρόνια. Μια θετική βελτίωση μπορεί να παρατηρηθεί στην αύξηση της ευαισθητοποίησης για το θέμα.

Στην ερώτηση 12, οι συμμετέχοντες κλήθηκαν να αξιολογήσουν ορισμένες βασικές δηλώσεις. Η σχετική ανάλυση παρουσιάζεται παρακάτω:

Η κύρια προοπτική του έργου είναι η απομάκρυνση των δικαιωμάτων των ατόμων με αναπηρία από τη ρηχή και στενή οπτική που βασίζεται μόνο στη βελτίωση των φυσικών συνθηκών διαβίωσης. Καθιστώντας τόσο τα άτομα με αναπηρία όσο και τους κύκλους τους γνώστες των δικαιωμάτων τους σε κάθε τομέα, τα άτομα με αναπηρία θα μπορούσαν να βοηθηθούν στο να έχουν πιο ισότιμες συνθήκες διαβίωσης.

Σε πολλές κοινωνιολογικές μελέτες που διεξήχθησαν σχετικά με την αναπηρία, φαίνεται ότι το πιο σημαντικό σημείο στο οποίο επηρεάζονται τα άτομα με αναπηρία είναι οι αντιδράσεις των ανθρώπων. Αναμφίβολα, η δημιουργία και ο σχηματισμός αυτών των αντιδράσεων επηρεάζεται από την κοινωνικοπολιτισμική δομή της σχετικής κοινωνίας και από το επίπεδο επάρκειας της επίγνωσης του θέματος.

Στην επόμενη ενότητα της έρευνας, δόθηκε επίσης προσοχή στον προσδιορισμό των αντιλήψεων και των επιπέδων ευαισθητοποίησης ιδιαίτερα των φοιτητών πανεπιστημίου σχετικά με τα άτομα με αναπηρία και τα δικαιώματά τους.

➤ **«Είναι σημαντικό να αποδεχτούμε την παρουσία ατόμων με αναπηρία στην κοινωνία.»**

Ανεξάρτητα από το επίπεδο κοινωνικοοικονομικής ανάπτυξης, το να καταστεί ισχυρότερη η ύπαρξη των ατόμων με αναπηρία σε όλους τους τομείς της ζωής είναι εξαιρετικά σημαντικό. Με διεθνείς και εθνικούς νομικούς κανονισμούς, ορισμένα δικαιώματα έχουν το δικαίωμα να επιτύχουν ίσες ευκαιρίες στους τομείς της πρόσβασης στην εκπαίδευση, της συμμετοχής στην απασχόληση και την κοινωνική ζωή όπως κάθε άτομο.

Οι απαντήσεις των συμμετεχόντων από τρεις χώρες και τέσσερα διαφορετικά πανεπιστήμια στη δήλωση «Είναι σημαντικό να αποδεχτούμε την παρουσία ατόμων με αναπηρία στην κοινωνία» φαίνονται στον Πίνακα 14:

Πίνακας 14: Είναι σημαντικό να αποδεχτούμε την παρουσία ατόμων με αναπηρία στην κοινωνία

Πανεπιστήμιο	Είναι σημαντικό να αποδεχτούμε την παρουσία ατόμων με αναπηρία στην κοινωνία						Σύνολο
	Διαφωνώ απόλυτα	Κάπως διαφωνώ	Διαφωνώ	Συμφωνώ	Κάπως συμφωνώ	Συμφωνώ απόλυτα	
Gaziantep & BursaUludağ	3	2	6	3	9	181	204
Πολωνία	0	1	2	4	7	39	53
Ελλάδα	0	0	0	0	9	58	67
Σύνολο	3	3	8	7	25	278	324

Όσον αφορά τη δήλωση «Είναι σημαντικό να αποδεχτούμε την παρουσία ατόμων με αναπηρία στην κοινωνία», 193 (94,6%) από τους 204 συμμετέχοντες από τα πανεπιστήμια στην Τουρκία δήλωσαν ότι συμφωνούν, 50 (94,3%) από τους 53 συμμετέχοντες από το ΑΗΕ University στην Πολωνία δήλωσαν ότι συμφώνησαν και το 100% των 67 συμμετεχόντων από το Πανεπιστήμιο Θεσσαλίας στην Ελλάδα δήλωσαν ότι συμφώνησαν.

Το γεγονός ότι η πλειονότητα των ερωτηθέντων έδωσε θετικές απαντήσεις σχετικά με την αποδοχή της παρουσίας ατόμων με αναπηρία στην κοινωνία δείχνει ότι το φαινόμενο της αναπηρίας λαμβάνεται υπόψη βάσει των ανθρωπίνων δικαιωμάτων και ότι ενσωματώνεται

σημαντικά στις αντιλήψεις των φοιτητών πανεπιστημίου. Πρέπει να θεωρηθεί ως ένα σημαντικό αποτέλεσμα το ότι ξεπερνιέται η κοινωνική προκατάληψη για τα άτομα με αναπηρία και το ότι οι φοιτητές πανεπιστημίου χωρίς αναπηρία πιστεύουν ότι η παρουσία ατόμων με αναπηρία πρέπει να γίνει αποδεκτή. Μπορούμε να πούμε ότι οι εξελίξεις προς την εξάλειψη της αρνητικής προσέγγισης για τα άτομα με αναπηρία είναι ένα θέμα που πρέπει να αξιολογηθεί θετικά για τους φοιτητές με αναπηρία που θα ξεκινήσουν τις επιχειρήσεις τους στο μέλλον.

➤ **«Οι ερωτήσεις σχετικά με την προσωπική ζωή των ατόμων με αναπηρία δεν θα βοηθούσε στο να τους καταλάβουμε»**

Η κατανόηση των συναισθημάτων των ατόμων με αναπηρία και των δυσκολιών που αντιμετωπίζουν κατά τη διάρκεια της ζωής τους θα ήταν επωφελής για την εξάλειψη των δυσκολιών αυτών και για να βοηθηθούν τα άτομα περισσότερο. Βάσει αυτού, η σχετική δήλωση χρησιμοποιήθηκε για να δει την τάση των ατόμων να κάνουν ερωτήσεις για να καταλάβουν τα άτομα με αναπηρία και να ληφθούν οι απόψεις τους σχετικά με το ζήτημα. Τα αποτελέσματα σχετικά με τη δήλωση αυτή παρουσιάζονται στον Πίνακα 15.

Πίνακας 15: Οι ερωτήσεις σχετικά με την προσωπική ζωή των ατόμων με αναπηρία δεν θα βοηθούσε στο να τους καταλάβουμε

Πανεπιστήμιο	Οι ερωτήσεις σχετικά με την προσωπική ζωή των ατόμων με αναπηρία δεν θα βοηθούσε στο να τους καταλάβουμε						Σύνολο
	Διαφωνώ απόλυτα	Κάπως διαφωνώ	Διαφωνώ	Συμφωνώ	Κάπως συμφωνώ	Συμφωνώ απόλυτα	
Gaziantep & Bursa Uludağ	44	27	54	32	14	33	204
Poland AHE	3	6	3	11	16	14	53
GreeceThesally	5	10	23	0	25	4	67
Total	52	43	80	43	55	51	324

Οι 125 (61,2%) από τους 204 συμμετέχοντες από το Gaziantep University και το Bursa Uludağ University δήλωσαν ότι δεν συμφωνούν με τη δήλωση του ότι δεν πρέπει να υποβάλλονται ερωτήσεις για την κατανόηση των ατόμων με αναπηρία. Από την άλλη πλευρά, 79 (38,8%) από τους 204 συμμετέχοντες συμφώνησαν με τη δήλωση και πίστευαν ότι η υποβολή ερωτήσεων στα άτομα με αναπηρία δεν θα βοηθούσε στην κατανόησή τους. Οι απαντήσεις έδειξαν ότι οι συμμετέχοντες έχουν μεγαλύτερη τάση να κάνουν ερωτήσεις για να κατανοήσουν τα άτομα με αναπηρία.

12 (22,6%) από τους 53 συμμετέχοντες από το AHE University στην Πολωνία δεν συμφώνησαν με τη δήλωση και επέλεξαν απαντήσεις που υποδεικνύουν ότι πρέπει να υποβάλλονται ερωτήσεις για την κατανόηση των ατόμων με αναπηρία. Από την άλλη πλευρά, 41 (77,4%) από τους 53 συμμετέχοντες συμφώνησαν με τη δήλωση και πίστευαν ότι η υποβολή ερωτήσεων στα άτομα με αναπηρία δεν θα βοηθούσε στην κατανόησή τους. Διαπιστώθηκε ότι οι συμμετέχοντες από το AHE University στην Πολωνία εξέφρασαν απόψεις που υποδηλώνουν ότι η υποβολή ερωτήσεων στα άτομα με αναπηρία δεν θα βοηθούσε στην κατανόησή τους.

38 (57%) από τους 76 συμμετέχοντες από το Πανεπιστήμιο Θεσσαλίας στην Ελλάδα δεν συμφώνησαν με τη δήλωση και επέλεξαν απαντήσεις που υποδεικνύουν ότι πρέπει να γίνονται ερωτήσεις για την κατανόηση των ατόμων με αναπηρία. 29 (43%) από τους 67 συμμετέχοντες συμφώνησαν με τη δήλωση και πίστευαν ότι η υποβολή ερωτήσεων στα άτομα με αναπηρία δεν θα βοηθούσε στην κατανόησή τους.

Θα μπορούσε να υποστηριχθεί ότι οι συμμετέχοντες που πιστεύουν ότι δεν πρέπει να υποβάλλονται ερωτήσεις στα άτομα με αναπηρία πιστεύουν ότι οι ερωτήσεις που θα τεθούν θα τους ενοχλήσουν.

- **«Πιστεύω ότι η ενσυναίσθηση με τα άτομα με αναπηρία είναι κρίσιμος παράγοντας στον γνωστικό μετασχηματισμό.»**

Αυτή η δήλωση αποσκοπούσε στη μέτρηση των απόψεων των συμμετεχόντων σχετικά με τον ρόλο και τον αντίκτυπο της ανάπτυξης ενσυναίσθησης μεταξύ όλων των μελών της κοινωνίας και των ατόμων με αναπηρία στην επίτευξη γνωστικού μετασχηματισμού σχετικά με την προσέγγιση ως προς τα άτομα με αναπηρία και των δικαιωμάτων τους.

Πίνακας 16: Πιστεύω ότι η ενσυναίσθηση με τα άτομα με αναπηρία είναι κρίσιμος παράγοντας στον γνωστικό μετασχηματισμό

Πανεπιστήμιο	Πιστεύω ότι η ενσυναίσθηση με τα άτομα με αναπηρία είναι κρίσιμος παράγοντας στον γνωστικό μετασχηματισμό					Σύνολο
	Κάπως διαφωνώ	Διαφωνώ	Συμφωνώ	Κάπως συμφωνώ	Συμφωνώ απόλυτα	
Gaziantep&Uludağ	4	11	17	32	140	204
Poland AHE	2	4	5	12	30	53
GreeceThesally	0	5	0	30	32	67
Σύνολο	6	20	22	74	202	324

Ενώ 189 (93%) από τους 204 συμμετέχοντες από τα πανεπιστήμια στην Τουρκία δήλωσαν ότι συμφώνησαν με την άποψη ότι η ενσυναίσθηση με τα άτομα με αναπηρία είναι κρίσιμος παράγοντας στον γνωστικό μετασχηματισμό, 15 (7%) συμμετέχοντες διαφωνούν.

Ενώ 47 (89%) από τους 53 συμμετέχοντες από το AHE University στην Πολωνία δήλωσαν ότι συμφώνησαν με την άποψη ότι η ενσυναίσθηση με τα άτομα με αναπηρία είναι ένας κρίσιμος παράγοντας στον γνωστικό μετασχηματισμό, μόνο 6 (11%) συμμετέχοντες διαφωνούν.

62 (93%) από τους 67 συμμετέχοντες από το Πανεπιστήμιο Θεσσαλίας στην Ελλάδα δήλωσαν ότι συμφωνούν με την άποψη ότι η ενσυναίσθηση με τα άτομα με αναπηρία είναι κρίσιμος παράγοντας στον γνωστικό μετασχηματισμό και μόνο 5 (7%) συμμετέχοντες δήλωσαν ότι διαφωνούν με αυτήν την άποψη.

Μεταξύ των φοιτητών που συμμετείχαν στην έρευνα και που δεν είχαν αναπηρίες, η αναλογία εκείνων που πιστεύουν ότι η ενσυναίσθηση με τα άτομα με αναπηρία είναι ένας κρίσιμος παράγοντας στον γνωστικό μετασχηματισμό είναι πολύ υψηλή. Η συμφωνία με αυτή τη δήλωση από την πλειοψηφία των συμμετεχόντων αποκαλύπτει τη σημασία της «ενσυναίσθησης». Άτομα που μπορούν να συμπάσχουν με τα άτομα με αναπηρία θα εμφανίσουν περισσότερες συμπεριφορές που μπορούν να κάνουν τη ζωή ευκολότερη για τα άτομα με αναπηρία. Βάσει αυτού, θα μπορούσε να ειπωθεί ότι είναι σημαντικό να κατανοήσουμε τα άτομα με αναπηρία και τις συνθήκες διαβίωσής τους σε πολλά θέματα καθώς και στον γνωστικό μετασχηματισμό, που θα επέτρεπε στα άτομα με αναπηρία να συμμετέχουν σε όλους τους τομείς της ζωής χωρίς εμπόδια για να προστατεύσουν τα δικαιώματά τους.

➤ **«Νομίζω πως οι οικογένειες των ατόμων με αναπηρία πρέπει να λαμβάνουν ειδική ενημέρωση.»**

Είναι σημαντικό οι οικογένειες να ενημερώνονται για τα δικαιώματα των ατόμων με αναπηρία (εκπαίδευση, υγειονομική περίθαλψη, απασχόληση, φορολόγηση κ.λπ.). Σε αυτό το πλαίσιο, αυτή η ερώτηση αφορούσε τις σχετικές απόψεις των συμμετεχόντων.

Πίνακας 17: Νομίζω πως οι οικογένειες των ατόμων με αναπηρία πρέπει να λαμβάνουν ειδική ενημέρωση.

Πανεπιστήμιο							Σύνολο
	Διαφωνώ απόλυτα	Κάπως διαφωνώ	Διαφωνώ	Συμφωνώ	Κάπως συμφωνώ	Συμφωνώ απόλυτα	
Gaziantep & Bursa Uludağ	2	1	17	13	25	146	204
Πολωνία	9	3	8	6	13	14	53
Ελλάδα	0	2	10	0	29	25	66
Σύνολο	11	6	35	19	67	185	323

184 (90%) από τους 204 συμμετέχοντες από τα πανεπιστήμια στην Τουρκία πιστεύουν ότι οι οικογένειες ατόμων με αναπηρία πρέπει να λαμβάνουν ειδική ενημέρωση. Μόνο 20 (38%) συμμετέχοντες διαφώνησαν με τη δήλωση.

33 (62%) από τους 53 συμμετέχοντες από το AHE University στην Πολωνία πιστεύουν ότι οι οικογένειες ατόμων με αναπηρία πρέπει να λαμβάνουν ειδική ενημέρωση. 20 (38%) συμμετέχοντες διαφώνησαν με τη δήλωση.

54 (82%) από τους 66 συμμετέχοντες από το Πανεπιστήμιο Θεσσαλίας στην Ελλάδα πιστεύουν ότι οι οικογένειες ατόμων με αναπηρία πρέπει να λαμβάνουν ειδική ενημέρωση. 12 (18%) συμμετέχοντες διαφώνησαν με τη δήλωση.

Λαμβάνοντας υπόψη τα αποτελέσματα που προέκυψαν από αυτήν την ερώτηση, διαπιστώθηκε ότι θα ήταν επωφελές να σχεδιάσουμε το πρόγραμμα σπουδών για τα δικαιώματα των ατόμων με αναπηρία ως ξεχωριστό εκπαιδευτικό πρόγραμμα για τις οικογένειες ατόμων με αναπηρία. Πρέπει να γίνει αποδεκτό ότι η παρουσία ενός ατόμου με αναπηρία σε μια οικογένεια επηρεάζει τη ζωή και τις κοινωνικές σχέσεις της οικογένειας. Ως εκ τούτου, το εκπαιδευτικό πρόγραμμα που θα αναπτυχθεί για την οικογένεια των ατόμων με αναπηρία στοχεύει στο να έχει ένα περιεχόμενο που θα βοηθούσε στο να διευκολύνει τη ζωή της οικογένειας και να δημιουργήσει γνώση των δικαιωμάτων των ατόμων με αναπηρία.

- **«Οι άνθρωποι πρέπει να προσπαθήσουν να καταλάβουν πώς αισθάνονται τα άτομα με αναπηρία»**

Η κατανόηση των συναισθημάτων των ατόμων με αναπηρία σε πολλές (πιθανές) καταστάσεις στην καθημερινή τους ζωή είναι σημαντική όσον αφορά τη διευκόλυνση της ζωής τους. Έτσι, οι απαντήσεις που έδωσαν οι συμμετέχοντες σε αυτήν την ερώτηση θεωρήθηκαν ως σημαντικά δεδομένα για το πρόγραμμα σπουδών που θα σχεδιαστεί.

Πίνακας 18: Οι άνθρωποι πρέπει να προσπαθήσουν να καταλάβουν πώς αισθάνονται τα άτομα με αναπηρία.

Πανεπιστήμιο	Οι άνθρωποι πρέπει να προσπαθήσουν να καταλάβουν πώς αισθάνονται τα άτομα με αναπηρία.						Σύνολο
	Διαφωνώ απόλυτα	Κάπως διαφωνώ	Διαφωνώ	Συμφωνώ	Κάπως συμφωνώ	Συμφωνώ απόλυτα	
Gaziantep & Bursa Uludağ	0	4	14	13	22	151	204
Poland AHE	1	2	4	4	11	31	53
GreeceThesally	0	0	4	0	21	42	67
Σύνολο	1	6	22	17	54	224	324

186 (91%) από τους 204 συμμετέχοντες από τα πανεπιστήμια στην Τουρκία συμφώνησαν με τη δήλωση «Οι άνθρωποι πρέπει να προσπαθήσουν να καταλάβουν πώς αισθάνονται τα άτομα με αναπηρία». Μόνο 18 (9%) από τους 204 συμμετέχοντες διαφώνησαν με τη δήλωση.

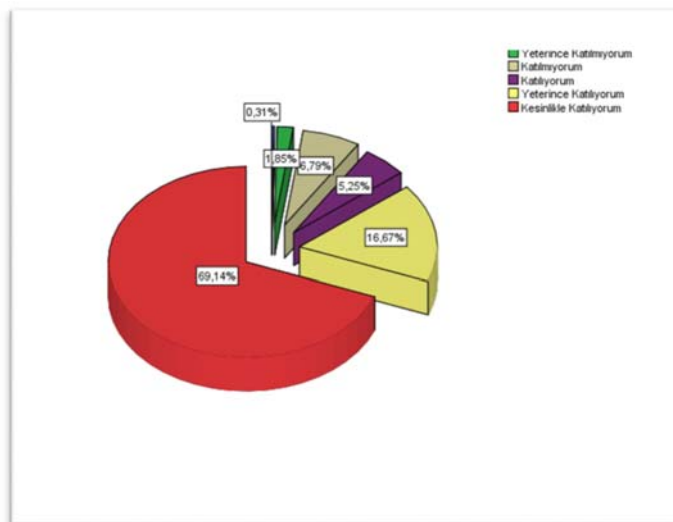
46 (87%) από τους 53 συμμετέχοντες από το AHE University στην Πολωνία συμφώνησαν με τη δήλωση «Οι άνθρωποι πρέπει να προσπαθήσουν να καταλάβουν πώς αισθάνονται τα άτομα με αναπηρία». 7 (13%) συμμετέχοντες διαφώνησαν με τη δήλωση.

63 (94%) από τους 67 συμμετέχοντες από το Πανεπιστήμιο Θεσσαλίας στην Ελλάδα συμφώνησαν με τη δήλωση «Οι άνθρωποι πρέπει να προσπαθήσουν να καταλάβουν πώς αισθάνονται τα άτομα με αναπηρία». Μόνο 4 (6%) των συμμετεχόντων διαφωνούν με τη δήλωση.

Συνολικά 295 (91%) από τους 324 συμμετέχοντες από τα πανεπιστήμια δήλωσαν ότι συμφώνησαν με τη συγκεκριμένη δήλωση. Το ποσοστό αυτό είναι πολύ υψηλό.

Όσον αφορά αυτό το ερώτημα, μπορεί επίσης να ειπωθεί ότι η ενσυναίσθηση με τα άτομα με αναπηρία είναι μια προσέγγιση που υιοθετείται από τους συμμετέχοντες. Είναι σημαντικό τα άλλα άτομα να μπορούν να αισθάνονται ενσυναίσθηση και να κατανοούν τις συνθήκες διαβίωσής τους για να κάνουν τη ζωή ευκολότερη για τα άτομα με αναπηρία.

Γράφημα 4: Οι άνθρωποι πρέπει να προσπαθήσουν να καταλάβουν πώς αισθάνονται τα άτομα με αναπηρία.

Το Γράφημα 4 δείχνει τις απαντήσεις που δόθηκαν από όλους τους συμμετέχοντες στη δήλωση.

- **«Τα άτομα με αναπηρία θα νιώθουν καλύτερα όταν οι άλλοι κατανοούν τα συναισθήματά τους»**

Η δήλωση συμπεριλήφθηκε στο ερωτηματολόγιο για τη μέτρηση των επιπτώσεων που έχει η ικανότητα των ατόμων να κατανοήσουν τα άτομα με αναπηρία, στα άτομα με αναπηρία.

Πίνακας 19: Τα άτομα με αναπηρία θα νιώθουν καλύτερα όταν οι άλλοι κατανοούν τα συναισθήματά τους

Πανεπιστήμιο	Τα άτομα με αναπηρία θα νιώθουν καλύτερα όταν οι άλλοι κατανοούν τα συναισθήματά τους						Σύνολο
	Διαφωνώ απόλυτα	Κάπως διαφωνώ	Διαφωνώ	Συμφωνώ	Κάπως συμφωνώ	Συμφωνώ απόλυτα	
Gaziantep & Bursa Uludağ	5	6	20	28	28	117	204
Poland AHE	2	2	6	2	13	28	53
GreeceThesally	1	1	16	0	29	20	67
Σύνολο	8	9	42	30	70	165	324

173 (85%) από τους 204 συμμετέχοντες από τα πανεπιστήμια στην Τουρκία συμφώνησαν με τη δήλωση «Τα άτομα με αναπηρία θα νιώθουν καλύτερα όταν οι άλλοι κατανοούν τα συναισθήματά τους». 31 (15%) από τους 204 συμμετέχοντες διαφωνούν με τη δήλωση.

43 (81%) από τους 53 συμμετέχοντες από το AHE University στην Πολωνία συμφώνησαν με τη δήλωση «Τα άτομα με αναπηρία θα νιώθουν καλύτερα όταν οι άλλοι κατανοούν τα συναισθήματά τους». Από την άλλη πλευρά, 10 (19%) συμμετέχοντες διαφώνησαν με τη δήλωση.

49 (73%) από τους 67 συμμετέχοντες από το Πανεπιστήμιο Θεσσαλίας στην Ελλάδα συμφώνησαν με τη δήλωση «Τα άτομα με αναπηρία θα νιώθουν καλύτερα όταν οι άλλοι κατανοούν τα συναισθήματά τους». Από την άλλη πλευρά, 18 (37%) συμμετέχοντες διαφώνησαν με τη δήλωση.

Συνολικά, 265 (82%) από τους 324 συμμετέχοντες από τα τέσσερα Πανεπιστήμια δήλωσαν ότι συμφώνησαν με τη δήλωση. 59 (18%) από τους 324 συμμετέχοντες διαφωνούν με τη δήλωση.

Η πλειονότητα των φοιτητών Πανεπιστημίου που συμμετείχαν στην έρευνα και από τα τέσσερα Πανεπιστήμια και η πλειονότητα των οποίων δεν είχε κάποια αναπηρία πιστεύουν ότι όταν τα συναισθήματα των ατόμων με αναπηρία κατανοούνται από άλλους γύρω τους, θα αισθάνονται καλύτερα στις σχέσεις τους στην κοινωνία. Αυτό καθιστά επίσης δυνατή τη μεγαλύτερη βοήθεια για τα άτομα με αναπηρία. Θεωρείται ότι τα άτομα με αναπηρία θα αισθάνονται καλύτερα εάν τα άτομα χωρίς αναπηρία δείχνουν ευαισθησία για τα συναισθήματά τους και συμπεριφέρονται ανάλογα.

➤ **«Νομίζω ότι είναι ωφέλιμο τα άτομα με και χωρίς αναπηρία να λαμβάνουν εκπαίδευση μαζί.»**

Η πρωτοβάθμια εκπαίδευση είναι δικαίωμα και είναι από τις κύριες ευθύνες των κυβερνήσεων να διασφαλίσουν ότι κάθε άτομο απολαμβάνει το δικαίωμα στην ελεύθερη εκπαίδευση. Οι μελέτες που πρέπει να διεξαχθούν στα εκπαιδευτικά περιβάλλοντα και συνθήκες των μαθητών με αναπηρία, οι χωρικές και τεχνικές τους ικανότητες ποικίλλουν ανάλογα με την κατάσταση και τον βαθμό αναπηρίας. Όσοι θεωρούνται κατάλληλοι για να λάβουν εκπαίδευση μαζί με μαθητές χωρίς αναπηρία, ανάλογα με την κατάσταση αναπηρίας τους, μπορούν να λάβουν αυτήν την εκπαίδευση μέσω πρακτικών που

εφαρμόζονται με διαφορετικές εκπαιδευτικές μεθόδους και πόρους. Το μοντέλο ονομάζεται εκπαίδευση χωρίς αποκλεισμούς.

Σε αυτό το πλαίσιο, η έρευνα είχε ως στόχο να συγκεντρώσει τις απόψεις των συμμετεχόντων σχετικά με τα οφέλη που έχει η εκπαίδευση που λαμβάνουν μαζί μαθητές με και χωρίς αναπηρία, για τους μαθητές με αναπηρία.

Πίνακας 20: Νομίζω ότι είναι ωφέλιμο τα άτομα με και χωρίς αναπηρία να λαμβάνουν εκπαίδευση μαζί

Πανεπιστήμιο	Νομίζω ότι είναι ωφέλιμο τα άτομα με και χωρίς αναπηρία να λαμβάνουν εκπαίδευση μαζί						Σύνολο
	Διαφωνώ απόλυτα	Κάπως διαφωνώ	Διαφωνώ	Συμφωνώ	Κάπως συμφωνώ	Συμφωνώ απόλυτα	
Gaziantep& Bursa Uludağ	4	5	27	25	24	119	204
Poland AHE	2	1	3	4	7	36	53
GreeceThesally	1	0	9	0	28	29	67
Σύνολο	7	6	39	29	59	184	324

168 (82%) από τους 204 συμμετέχοντες από τα πανεπιστήμια της Τουρκίας συμφώνησαν με τη δήλωση «Νομίζω ότι είναι ωφέλιμο τα άτομα με και χωρίς αναπηρία να λαμβάνουν εκπαίδευση μαζί». Από την άλλη πλευρά, 36 (18%) των συμμετεχόντων διαφώνησαν με τη δήλωση.

47 (89%) από τους 53 συμμετέχοντες στο AHE University στην Πολωνία συμφώνησαν με τη δήλωση «Νομίζω ότι είναι ωφέλιμο τα άτομα με και χωρίς αναπηρία να λαμβάνουν εκπαίδευση μαζί». Από την άλλη πλευρά, 6 (11%) από τους 53 συμμετέχοντες διαφώνησαν με τη δήλωση.

57 (85%) από τους 67 συμμετέχοντες από το Πανεπιστήμιο Θεσσαλίας στην Ελλάδα συμφώνησαν με τη δήλωση «Νομίζω ότι είναι ωφέλιμο τα άτομα με και χωρίς αναπηρία να λαμβάνουν εκπαίδευση μαζί». Από την άλλη πλευρά, 10 (10%) 67 από τους συμμετέχοντες διαφωνούν με τη δήλωση.

272 (84%) από τους 324 ερωτηθέντες που συμμετείχαν στην έρευνα συμφώνησαν με τη δήλωση, ενώ 52 (16%) διαφωνούν.

Η δήλωση «Νομίζω ότι είναι ωφέλιμο τα άτομα με και χωρίς αναπηρία να λαμβάνουν εκπαίδευση μαζί» θεωρήθηκε σημαντική για να καταστούν τα άτομα με αναπηρία αποδεκτά από τους συνομηλίκους τους και να υπάρξει η άποψη ότι η κοινή εκπαίδευση

είναι ευεργετική σε ένα τέτοιο εκπαιδευτικό περιβάλλον στο Πανεπιστήμιο, που είναι ένα από τους πιο κρίσιμους τομείς της κοινωνικής ζωής. Η εκπαίδευση σε έναν κύκλο φίλων που έχουν ενσυναίσθηση και μπορούν να παρέχουν βοήθεια κατά τη διάρκεια της πανεπιστημιακής εκπαίδευσης θα έχει θετικές επιπτώσεις στα ακαδημαϊκά επιτεύγματα, τις συναισθηματικές καταστάσεις και τα κίνητρα των ατόμων με αναπηρία.

➤ **«Νομίζω ότι οι φοιτητές με αναπηρία είναι πιο τυχεροί στην εύρεση εργασίας μετά την αποφοίτησή τους».**

Η γνώμη των συμμετεχόντων σχετικά με τις ευκαιρίες των φοιτητών με αναπηρία να βρουν εργασία μετά την αποφοίτησή τους παρουσιάζεται στον Πίνακα 21.

Πίνακας 21: Νομίζω ότι οι φοιτητές με αναπηρία είναι πιο τυχεροί στην εύρεση εργασίας μετά την αποφοίτησή τους.

Πανεπιστήμιο	Νομίζω ότι οι φοιτητές με αναπηρία είναι πιο τυχεροί στην εύρεση εργασίας μετά την αποφοίτησή τους						Σύνολο
	Διαφωνώ απόλυτα	Κάπως διαφωνώ	Διαφωνώ	Συμφωνώ	Κάπως συμφωνώ	Συμφωνώ απόλυτα	
Gaziantep & Bursa Uludağ	48	46	61	26	10	13	204
Poland AHE	18	5	11	9	6	4	53
GreeceThesally	28	27	8	0	2	2	67
Σύνολο	94	78	80	35	18	19	324

155 (76%) από τους 204 συμμετέχοντες από τα πανεπιστήμια της Τουρκίας διαφωνούν με τη δήλωση «Νομίζω ότι οι φοιτητές με αναπηρία είναι πιο τυχεροί στην εύρεση εργασίας μετά την αποφοίτησή τους». Από την άλλη πλευρά, 49 (24%) των συμμετεχόντων συμφώνησαν με τη δήλωση.

34 (76%) από τους 53 συμμετέχοντες από το AHE University στην Πολωνία διαφωνούν με τη δήλωση «Νομίζω ότι οι φοιτητές με αναπηρία είναι πιο τυχεροί στην εύρεση εργασίας μετά την αποφοίτησή τους». Από την άλλη πλευρά, 19 (36%) από τους 53 συμμετέχοντες δήλωσαν ότι συμφωνούσαν με τη δήλωση και πίστευαν ότι τα άτομα με αναπηρία ήταν πιο τυχερά στην εύρεση εργασίας.

63 (94%) από τους 67 συμμετέχοντες από το Πανεπιστήμιο Θεσσαλίας στην Ελλάδα διαφωνούν με τη δήλωση «Νομίζω ότι οι φοιτητές με αναπηρία είναι πιο τυχεροί στην εύρεση εργασίας μετά την αποφοίτησή τους». Μόνο 4 (6%) συμμετέχοντες σημείωσαν τις

επιλογές που υποδηλώνουν ότι συμφωνούν με τη δήλωση ότι τα άτομα με αναπηρία ήταν πιο τυχερά στην εύρεση εργασίας.

252 (78%) από τους 324 συμμετέχοντες στην έρευνα δήλωσαν ότι διαφωνούσαν με τη δήλωση «Νομίζω ότι οι φοιτητές με αναπηρία είναι πιο τυχεροί στην εύρεση εργασίας μετά την αποφοίτησή τους». 72 (22%) συμμετέχοντες, από την άλλη πλευρά, συμφώνησαν με τη δήλωση και δήλωσαν ότι οι μαθητές με αναπηρία ήταν πιο τυχεροί μετά την αποφοίτησή τους.

Αν και οι απόψεις των συμμετεχόντων σχετικά με την πρόσβαση των μαθητών με αναπηρία στην εκπαίδευση είναι καλύτερες, η πλειοψηφία των συμμετεχόντων πιστεύει ότι τα άτομα με αναπηρία δυσκολεύονται να βρουν εργασία μετά την αποφοίτησή τους.

Από αυτή την άποψη, οι θετικές διαφορές για τα άτομα με αναπηρία στις δημόσιες εξετάσεις επιλογής προσωπικού και οι πρόσθετες ευκαιρίες τοποθέτησης που προσφέρονται για τα άτομα με αναπηρία στην Τουρκία είναι εξελίξεις που μπορεί να θεωρηθούν θετικές. Επιπλέον, η υποχρέωση πρόσληψης προσωπικού με αναπηρία σε ένα ορισμένο ποσοστό του εργατικού δυναμικού στον ιδιωτικό τομέα είναι ένα άλλο παράδειγμα ορθής πρακτικής.

➤ **«Γνωρίζω τις δυσκολίες που αντιμετωπίζουν τα άτομα με αναπηρία.»**

Η δήλωση «Γνωρίζω τις δυσκολίες που αντιμετωπίζουν τα άτομα με αναπηρία» δείχνει εάν αναπτύσσεται ενσυναίσθηση γύρω από τα άτομα με αναπηρία για την κατάσταση αναπηρίας τους. Σχετικές απόψεις των συμμετεχόντων από τα τέσσερα Πανεπιστήμια δίνονται στον Πίνακα 22.

Πίνακας 22: Γνωρίζω τις δυσκολίες που αντιμετωπίζουν τα άτομα με αναπηρία

Πανεπιστήμια	Γνωρίζω τις δυσκολίες που αντιμετωπίζουν τα άτομα με αναπηρία						Σύνολο
	Διαφωνώ απόλυτα	Κάπως διαφωνώ	Διαφωνώ	Συμφωνώ	Κάπως συμφωνώ	Συμφωνώ απόλυτα	
Gaziantep & Bursa Uludağ	2	7	19	25	43	108	204
Poland AHE	1	1	2	4	11	34	53
YunanistanThesally	2	1	13	0	40	11	67
Σύνολο	5	9	34	29	94	153	324

176 (86%) από τους 204 συμμετέχοντες από τα πανεπιστήμια της Τουρκίας συμφώνησαν με τη δήλωση «Γνωρίζω τις δυσκολίες που αντιμετωπίζουν τα άτομα με αναπηρία». Από την άλλη πλευρά, 28 (24%) συμμετέχοντες διαφώνησαν με τη δήλωση.

49 (92%) από τους 53 συμμετέχοντες από το AHE University στην Πολωνία συμφώνησαν με τη δήλωση «Γνωρίζω τις δυσκολίες που αντιμετωπίζουν τα άτομα με αναπηρία». Από την άλλη πλευρά, 4 (8%) συμμετέχοντες διαφώνησαν με τη δήλωση.

51 (75%) από τους 67 συμμετέχοντες από το Πανεπιστήμιο Θεσσαλίας στην Ελλάδα συμφώνησαν με τη δήλωση «Γνωρίζω τις δυσκολίες που αντιμετωπίζουν τα άτομα με αναπηρία». Από την άλλη πλευρά, 16 (25%) συμμετέχοντες διαφωνούν με τη δήλωση.

276 (85%) από τους 324 συνολικούς συμμετέχοντες στην έρευνα δήλωσαν ότι συμφώνησαν με τη δήλωση «Γνωρίζω τις δυσκολίες που αντιμετωπίζουν τα άτομα με αναπηρία». 48 (15%) από τους 324 συμμετέχοντες, από την άλλη πλευρά, διαφώνησαν με τη δήλωση.

Όπως φαίνεται στις απαντήσεις που δόθηκαν στην ερώτηση, οι φοιτητές πανεπιστημίου θεωρούν ότι τα άτομα με αναπηρία αντιμετωπίζουν δυσκολίες κατά τη διάρκεια της ζωής τους.

➤ **Ερώτηση 13: Αξιολόγηση της ερώτησης Έχετε ενημερωθεί για τα δικαιώματα υγειονομικής περίθαλψης των ατόμων με αναπηρία;**

Η ερώτηση 13 αποσκοπούσε στη μέτρηση της επίγνωσης των φοιτητών σχετικά με τα δικαιώματα υγειονομικής περίθαλψης, που είναι ένας σημαντικός προβληματικός τομέας για τα άτομα με αναπηρία. Τα αποτελέσματα των ερωτηθέντων που σχετίζονται με την ερώτηση φαίνονται στον Πίνακα 23.

Πίνακας 23: Έχετε ενημερωθεί για τα δικαιώματα υγειονομικής περίθαλψης των ατόμων με αναπηρία;

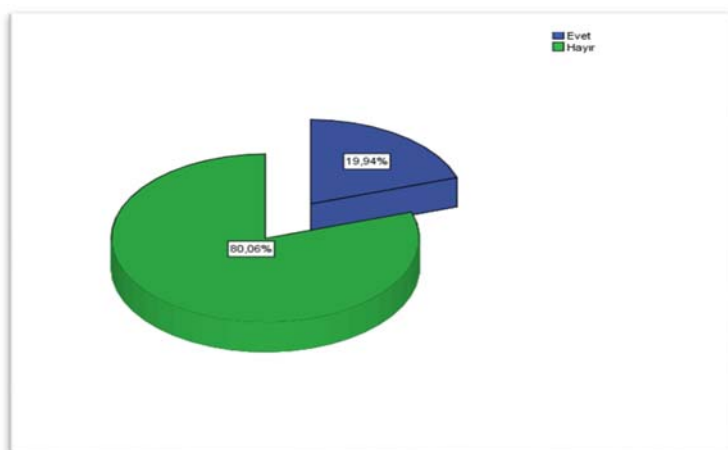
Πανεπιστήμιο	Έχετε ενημερωθεί για τα δικαιώματα υγειονομικής περίθαλψης των ατόμων με αναπηρία;					Σύνολο
	.	..	Ναι	Όχι		
Gaziantep Üniversitesi & Bursa Uludağ	0	0	0	22	182	204
Πολωνία	1	1	1	26	24	53
Ελλάδα	0	0	0	16	51	67
Σύνολο	1	1	1	64	257	324

Όπως φαίνεται στον Πίνακα 23, 182 (89%) από τους 204 συμμετέχοντες από τα δύο πανεπιστήμια στην Τουρκία απάντησαν στην ερώτηση «Έχετε ενημερωθεί για τα δικαιώματα υγειονομικής περίθαλψης των ατόμων με αναπηρία;» με Ναι, ενώ 22 (11%) συμμετέχοντες απάντησαν με Όχι.

24 (45%) από τους 53 συμμετέχοντες από το AHE University της Πολωνίας απάντησαν στην ερώτηση «Έχετε ενημερωθεί για τα δικαιώματα υγειονομικής περίθαλψης των ατόμων με αναπηρία;» με Όχι, 26 (49%) με Ναι, ενώ 3 συμμετέχοντες δεν απάντησαν.

51 (76%) από τους 67 συμμετέχοντες από το Πανεπιστήμιο Θεσσαλίας στην Ελλάδα απάντησαν στην ερώτηση «Έχετε ενημερωθεί για τα δικαιώματα υγειονομικής περίθαλψης των ατόμων με αναπηρία;» με Όχι, ενώ 26 (24%) απάντησαν με Ναι.

Γράφημα 5: Έχετε ενημερωθεί για τα δικαιώματα υγειονομικής περίθαλψης των ατόμων με αναπηρία;

Όπως φαίνεται στο Γράφημα 5, 257 (80%) των 324 συνολικών συμμετεχόντων στην έρευνα από όλα τα πανεπιστήμια απάντησαν στην ερώτηση «Έχετε ενημερωθεί για τα δικαιώματα υγειονομικής περίθαλψης των ατόμων με αναπηρία;» με Όχι και 64 (20%) απάντησαν με Ναι.

Αυτή η απάντηση των φοιτητών του πανεπιστημίου που συμμετείχαν στην έρευνα και η πλειονότητα των οποίων δεν ήταν άτομα με αναπηρία επιβεβαιώνει τις υποθέσεις του έργου. Το γεγονός ότι ένα από τα αποτελέσματα του έργου είναι να σχεδιαστεί πρόγραμμα σπουδών για τα δικαιώματα των ατόμων με αναπηρία, αποκαλύπτει την αναγκαιότητα του να περιλαμβάνονται τα δικαιώματα υγειονομικής περίθαλψης στο πρόγραμμα σπουδών ως σημαντικό θέμα.

Η ενημέρωση ατόμων με αναπηρία σχετικά με τις πολιτικές υγείας και τις υλοποιήσεις τους, σχετικά με διαφορετικούς τύπους καταστάσεων υγείας θεωρείται ότι είναι πολύ ωφέλιμη με βάση τα ευρήματα της έρευνας. Τα άτομα με αναπηρία παγκοσμίως αντιμετωπίζουν πολλά εμπόδια όταν θέλουν να χρησιμοποιήσουν τις υπηρεσίες υγειονομικής περίθαλψης.

➤ **Ερώτηση 14: Έχετε ενημερωθεί για τα νομικά δικαιώματα των ατόμων με αναπηρία;**

Τα αποτελέσματα των απαντήσεων που δόθηκαν στην Ερώτηση 14 «Έχετε ενημερωθεί για τα νομικά δικαιώματα των ατόμων με αναπηρία;» παρουσιάζονται στον Πίνακα 24.

Πίνακας 24: Έχετε ενημερωθεί για τα νομικά δικαιώματα των ατόμων με αναπηρία;

Πανεπιστήμιο	Έχετε ενημερωθεί για τα νομικά δικαιώματα των ατόμων με αναπηρία;		Σύνολο
	Ναι	Όχι	
Gaziantep& BursaUludağ	26	178	204
Πολωνία	27	22	49
Ελλάδα	24	43	67
Σύνολο	77	243	320

178 (87%) από τους 204 συμμετέχοντες από τα δύο πανεπιστήμια στην Τουρκία απάντησαν στο ερώτημα «Έχετε ενημερωθεί για τα νομικά δικαιώματα των ατόμων με αναπηρία;» με Όχι. Από την άλλη πλευρά, 26 (13%) των συμμετεχόντων απάντησαν Ναι, δηλώνοντας ότι ενημερώθηκαν για τα βασικά δικαιώματα των ατόμων με αναπηρία.

49 από τους 53 συμμετέχοντες από το AHE University στην Πολωνία έδωσαν αποδεκτές απαντήσεις σε αυτήν την ερώτηση. Οι απαντήσεις 4 συμμετεχόντων δεν έγιναν δεκτές. 22 (45%) συμμετέχοντες της έρευνας απάντησαν στην ερώτηση «Έχετε ενημερωθεί για τα νομικά δικαιώματα των ατόμων με αναπηρία;» με Όχι. 27 (55%) συμμετέχοντες απάντησαν Ναι, δηλώνοντας ότι ενημερώθηκαν για τα βασικά δικαιώματα των ατόμων με αναπηρία.

43 (64%) από τους 67 συμμετέχοντες από το Πανεπιστήμιο Θεσσαλίας στην Ελλάδα απάντησαν στην ερώτηση «Έχετε ενημερωθεί για τα νομικά δικαιώματα των ατόμων με αναπηρία;» με Όχι. 24 (36%) συμμετέχοντες της έρευνας απάντησαν Ναι, δηλώνοντας ότι ενημερώθηκαν για τα βασικά δικαιώματα των ατόμων με αναπηρία.

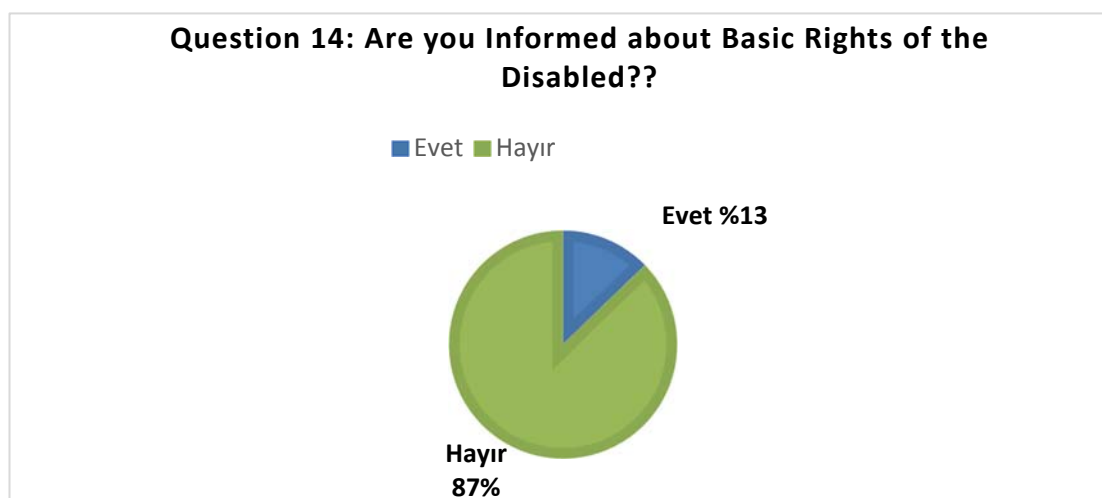
Οι απαντήσεις που δόθηκαν στην ερώτηση και από τους 324 συμμετέχοντες από τα 4 Πανεπιστήμια που συμμετείχαν στην έρευνα παρουσιάζονται στον Πίνακα 22. 320 από το σύνολο των 324 συμμετεχόντων απάντησαν στην ερώτηση, ενώ 4 συμμετέχοντες άφησαν την ερώτηση αναπάντητη. 243 (76%) από τους 324 συμμετέχοντες απάντησαν στην ερώτηση «Έχετε ενημερωθεί για τα νομικά δικαιώματα των ατόμων με αναπηρία;» με Όχι. 77 (24%) συμμετέχοντες, από την άλλη πλευρά, απάντησαν στην ερώτηση Ναι.

Πίνακας 25: Έχετε ενημερωθεί για τα νομικά δικαιώματα των ατόμων με αναπηρία;

		Συχνότητα	Ποσοστό	Έγκυρο ποσοστό	Συνολικό ποσοστό
Έγκυρα	Ναι	77	23,8	24,1	24,1
	Όχι	243	75,0	75,9	100,0
	Σύνολο	320	98,8	100,0	
	Αναπάντητες	4	1,2		
Σύνολο		324	100,0		

Ένας από τους στόχους του έργου είναι να «διασφαλίσει ότι οι μαθητές με αναπηρία στην ανώτατη εκπαίδευση θα έχουν πιο άνετα πρότυπα ζωής με υψηλότερη κοινωνική ευαισθησία και θα επωφεληθούν από ευκαιρίες εκπαίδευσης, καθώς και από άλλες ευκαιρίες ζωής, απολαμβάνοντας εξίσου τα βασικά δικαιώματα και ελευθερίες». Για τον σκοπό αυτό, ένα μάθημα για τα βασικά δικαιώματα των ατόμων με αναπηρία και ένα περιεχόμενο μαθήματος που έχει σχεδιαστεί ανάλογα στο πρόγραμμα σπουδών για να αναπτυχθεί ως αποτέλεσμα του έργου έχει μεγάλη σημασία.

Γράφημα 6: Έχετε ενημερωθεί για τα νομικά δικαιώματα των ατόμων με αναπηρία;

➤ **Ερώτηση 15: «Προσέχω να δρω με τρόπο έτσι ώστε να διευκολύνω τη ζωή των ατόμων με αναπηρία στην καθημερινή ζωή»**

Στην ερώτηση 15, οι συμμετέχοντες κλήθηκαν να βαθμολογήσουν τις απαντήσεις τους στη δήλωση «Προσέχω να δρω με τρόπο έτσι ώστε να διευκολύνω τη ζωή των ατόμων με αναπηρία στην καθημερινή ζωή» από το 1 έως το 6.

Πίνακας 26: «Προσέχω να δρω με τρόπο έτσι ώστε να διευκολύνω τη ζωή των ατόμων με αναπηρία στην καθημερινή ζωή»

Πανεπιστήμιο							Σύνολο
	Διαφωνώ απόλυτα	Κάπως διαφωνώ	Διαφωνώ	Συμφωνώ	Κάπως συμφωνώ	Συμφωνώ απόλυτα	
Gaziantep & BursaUludağ	4	9	20	42	69	60	204
Πολωνία	2	0	2	12	19	18	53
Ελλάδα	0	0	10	29	28	0	67
Σύνολο	6	9	32	83	116	78	324

171 (84%) από τους 204 συμμετέχοντες από τα πανεπιστήμια στην Τουρκία συμφώνησαν με τη δήλωση «Προσέχω να δρω με τρόπο έτσι ώστε να διευκολύνω τη ζωή των ατόμων με αναπηρία στην καθημερινή ζωή», υποδεικνύοντας ότι έδειξαν προσοχή στο να διευκολύνουν τη ζωή των ατόμων με αναπηρία. 33 (16%) συμμετέχοντες σημείωσαν επιλογές που εκφράζουν διαφωνία με τη δήλωση.

49 (92%) από τους 53 συμμετέχοντες από το AHE University της Πολωνίας συμφώνησαν με τη δήλωση «Προσέχω να δρω με τρόπο έτσι ώστε να διευκολύνω τη ζωή των ατόμων με αναπηρία στην καθημερινή ζωή». Μόνο 4 (8%) συμμετέχοντες διαφώνησαν με τη δήλωση.

57 (85%) από τους 67 συμμετέχοντες από το Πανεπιστήμιο Θεσσαλίας στην Ελλάδα δήλωσαν ότι συμφώνησαν με τη δήλωση «Προσέχω να δρω με τρόπο έτσι ώστε να διευκολύνω τη ζωή των ατόμων με αναπηρία στην καθημερινή ζωή». 10 (15%) συμμετέχοντες, από την άλλη πλευρά, διαφωνούν.

Το γεγονός ότι υπήρχε μια κυρίαρχη τάση στις απαντήσεις των συμμετεχόντων να προσέξουν να κάνουν τη ζωή ευκολότερη για τα άτομα με αναπηρία αποκαλύπτει ότι οι φοιτητές Πανεπιστημίου έχουν υψηλό επίπεδο ευαισθησίας και ευαισθητοποίησης για τα άτομα με αναπηρία.

➤ **Ερώτηση 16: Ποιες πιστεύετε ότι είναι οι πιο συχνές δυσκολίες που αντιμετωπίζουν τα άτομα με αναπηρία;**

Η ανοιχτού τύπου ερώτηση 16 ήταν «Ποιες πιστεύετε ότι είναι οι πιο συχνές δυσκολίες που αντιμετωπίζουν τα άτομα με αναπηρία;». Οι συμμετέχοντες έδωσαν διάφορες απαντήσεις στην ερώτηση. Οι απαντήσεις ομαδοποιούνται όπως φαίνεται στον Πίνακα 27.

Πίνακας 27: Ποιες πιστεύετε ότι είναι οι πιο συχνές δυσκολίες που αντιμετωπίζουν τα άτομα με αναπηρία;

Δυσκολίες		Συχνότητα	Ποσοστό	Έγκυρο ποσοστό	Συνολικό ποσοστό
	Ανεργία	32	9,9	10,1	10,1
	Πρόσβαση σε Υπηρεσίες Υγείας	2	,6	,6	10,8
	Επάρκεια Γνώσης των Νομικών Δικαιωμάτων	1	,3	,3	11,1
	Μεταφορά	77	23,8	24,4	35,4
	Πρόσβαση/Συμμετοχή στην Κοινωνική Ζωή	159	49,1	50,3	85,8
	Άλλο	45	13,9	14,2	100,0
	Σύνολο	316	97,5	100,0	
Αναπάντητες		8	2,5		
Σύνολο		324	100,0		

Οι 316 από τους 324 συμμετέχοντες από τα 4 Πανεπιστήμια απάντησαν στην ερώτηση. 8 συμμετέχοντες άφησαν την ερώτηση αναπάντητη. Διαπιστώθηκε ότι τα άτομα με αναπηρία είχαν δυσκολία πρόσβασης/συμμετοχής στην κοινωνική ζωή περισσότερο (49%). Διαπιστώθηκε ότι η δεύτερη μεγαλύτερη δυσκολία ήταν στη μεταφορά (23%). Η ανεργία (10%) είναι ένα άλλο σημείο δυσκολίας για τα άτομα με αναπηρία.

Η δυσκολία πρόσβασης και συμμετοχής στην κοινωνική ζωή για άτομα με αναπηρία είναι μεταξύ των πιο κρίσιμων προβληματικών περιοχών σε όλο τον κόσμο. Τα άτομα με αναπηρία ενδέχεται να εκτεθούν στον κοινωνικό αποκλεισμό. Σύμφωνα με την Παγκόσμια Έκθεση 2011 για την Αναπηρία, ένας από τους κύριους λόγους πίσω από αυτό το γεγονός είναι ότι το ποσοστό φτώχειας είναι υψηλότερο μεταξύ των ατόμων με αναπηρία σε σχέση με άλλα άτομα. Απαιτήσεις όπως η προσωπική φροντίδα, η λήψη υπηρεσιών υποστήριξης, η αγορά εξοπλισμού ιατρικής φροντίδας επιφέρουν την ανάγκη οικονομικών πόρων διαφόρων μεγεθών για τα άτομα με αναπηρία. Εκτός από τις ανεπαρκείς οικονομικές συνθήκες, η προκατάληψη των ατόμων απέναντι στα άτομα με αναπηρία στην κοινωνία και η έλλειψη γνώσης και ευαισθητοποίησης σχετικά με τις συνθήκες διαβίωσης και τα δικαιώματα των ατόμων με αναπηρία μπορούν να περιληφθούν στους παράγοντες που περιορίζουν την πρόσβαση και τη συμμετοχή των ατόμων με αναπηρία στην κοινωνική ζωή.

Το πρόβλημα πρέπει να ξεπεραστεί μέσω προγραμμάτων κοινωνικής βοήθειας για άτομα με χαμηλό εισόδημα και με αναπηρία, καθώς και μέσω μελετών για την ευαισθητοποίηση σχετικά με τα δικαιώματα των ατόμων με αναπηρία. Από την άποψη αυτή, τα αποτελέσματα του παρόντος έργου αναμένεται να παρέχουν χρήσιμα αποτελέσματα.

3. Συμπεράσματα/ Προτάσεις

Τα δεδομένα, τα ευρήματα και οι αναλύσεις που προέκυψαν από τη μελέτη της έρευνας που πραγματοποιήθηκε ως το πρώτο πνευματικό αποτέλεσμα του έργου, έχουν μεγάλη σημασία για τις δραστηριότητες του έργου που θα διεξαχθούν τις επόμενες ημέρες. Με τη μελέτη που διεξήχθη, αποκτήθηκαν δεδομένα σχετικά με τις απόψεις των φοιτητών ανώτατης εκπαίδευσης που απάντησαν στο ερωτηματολόγιο και ήταν η ομάδα-στόχος μας σχετικά με τα άτομα με αναπηρία και τα δικαιώματά τους και έγινε προσπάθεια μέτρησης του επιπέδου ενσυναίσθησής τους σχετικά με τα δικαιώματα των ατόμων με αναπηρία.

Τα δεδομένα και τα ευρήματα που προέκυψαν από την έρευνα που πραγματοποιήθηκε με φοιτητές ανώτατης εκπαίδευσης στην Τουρκία, την Πολωνία και την Ελλάδα έθεσαν τις βάσεις για το σχεδιασμό ενός προγράμματος σπουδών που θα κάνει τις προσεγγίσεις προς τα άτομα με αναπηρία να αλλάξουν και να αναπτυχθούν με θετικό τρόπο.

Η εφαρμογή του προγράμματος σπουδών θα συμβάλει στην ευαισθητοποίηση της κοινωνίας για τα άτομα με αναπηρία, καθώς και στην αύξηση της επίγνωσης όλων των συμμετεχόντων στο έργο σχετικά με τα δικαιώματα των ατόμων με αναπηρία. Ένας από τους πρωταρχικούς στόχους είναι η δημιουργία αξίας για τα άτομα με αναπηρία, ώστε να διατηρηθεί η κουλτούρα της συνύπαρξης για άτομα με και χωρίς αναπηρία σε ακριβή βάση και να μειωθούν τα προβλήματα που αντιμετωπίζουν τόσο κατά τη διάρκεια της διαδικασίας της ανώτατης εκπαίδευσης, όσο και στην επιχείρησή τους και στην κοινωνική ζωή μετά την αποφοίτηση.

Όταν αναλύονται οι ερωτήσεις 12 και 13, φαίνεται ότι οι φοιτητές που συμμετείχαν στην έρευνα στα πανεπιστήμια στα οποία διεξήχθη η έρευνα πιστεύουν ότι έχουν έλλειψη γνώσης τόσο για την υγειονομική περίθαλψη όσο και για τα άλλα νομικά δικαιώματα των ατόμων με αναπηρία. Επιπλέον, λαμβάνοντας υπόψη τις απαντήσεις που δόθηκαν στη δήλωση «Νομίζω ότι είναι ωφέλιμο να συμπεριλαμβάνεται ένα μάθημα για τα δικαιώματα

των ατόμων με αναπηρία στο πρόγραμμα σπουδών του Πανεπιστημίου μας», υπάρχει ανάγκη για ρυθμίσεις για την αναδιάρθρωση ώστε να ξεπεραστούν οι ελλείψεις τόσο από άποψη γνωστικών αλλαγών όσο και από νομικές πράξεις που θα εξαλείψουν όλα τα εμπόδια που εμποδίζουν τα άτομα με αναπηρία να συμμετάσχουν στο πανεπιστημιακό περιβάλλον, την επιχειρηματική ζωή και την κοινωνική ζωή.

Οι προσπάθειες που καταβάλλονται για την άρση των φυσικών εμποδίων για την υπερνίκηση δυσκολιών όπως η προσβασιμότητα και η μεταφορά, ιδίως στη συμμετοχή των ατόμων με αναπηρία στην εκπαίδευση και την ένταξη στην κοινωνική ζωή είναι σημαντικές. Ωστόσο, εξίσου σημαντικές με τις φυσικές συνθήκες, οι προσεγγίσεις που βασίζονται σε διακρίσεις και προκαταλήψεις εναντίον ατόμων με αναπηρία πρέπει να αρθούν.

Η δυσκολία πρόσβασης και συμμετοχής στην κοινωνική ζωή είναι μεταξύ των σημαντικών προβληματικών τομέων σε όλο τον κόσμο. Τα άτομα με αναπηρία μπορεί να εκτεθούν στον κοινωνικό αποκλεισμό.

Σύμφωνα με την Παγκόσμια Έκθεση για την Αναπηρία 2011, ένας από τους κύριους λόγους πίσω από αυτό το γεγονός είναι ότι το ποσοστό φτώχειας είναι υψηλότερο μεταξύ των ατόμων με αναπηρία από άλλα άτομα. Απαιτήσεις όπως η προσωπική φροντίδα, η λήψη υπηρεσιών υποστήριξης, η αγορά εξοπλισμού ιατρικής φροντίδας επιφέρουν την ανάγκη οικονομικών πόρων διαφόρων μεγεθών για άτομα με αναπηρία. Εκτός από τους ανεπαρκείς οικονομικούς πόρους και τις κακές φυσικές συνθήκες, η προκατάληψη των ατόμων έναντι των ατόμων με αναπηρία στην κοινωνία και η έλλειψη γνώσης και συνειδητοποίησης των συνθηκών διαβίωσης και των δικαιωμάτων των ατόμων με αναπηρία μπορεί να καταχωριστεί μεταξύ των παραγόντων που περιορίζουν την πρόσβαση και τη συμμετοχή τους στην κοινωνική ζωή.

Επιπλέον, οι δυσκολίες που αντιμετωπίζουν τα άτομα με αναπηρία σχετικά με την ανεργία και τη μετακίνηση είναι αξιοσημείωτες. Από αυτή την άποψη, θεωρείται σημαντικό το ότι η σημασία της απασχόλησης των ατόμων με αναπηρία θα αναφέρεται από το πρόγραμμα σπουδών που θα αναπτυχθεί, αυξάνοντας μελλοντικά την ευαισθητοποίηση των ατόμων σχετικά με την επαγγελματική ζωή.

Το πρόβλημα πρέπει να ξεπεραστεί μέσω προγραμμάτων κοινωνικής βοήθειας για άτομα με χαμηλό εισόδημα και με αναπηρία, καθώς και μέσω μελετών για την ευαισθητοποίηση

σχετικά με τα δικαιώματα των ατόμων με αναπηρία. Από την άποψη αυτή, τα αποτελέσματα του παρόντος έργου αναμένεται να παρέχουν χρήσιμα αποτελέσματα.

Συμπερασματικά, η αύξηση του επιπέδου της κοινωνικής συνείδησης και ευαισθητοποίησης έχει μεγάλο αντίκτυπο στην άρση όλων των εμποδίων που εμποδίζουν την ευκαιρία της ίσης συμμετοχής όλων των ατόμων με και χωρίς αναπηρία σε όλους τους τομείς της ζωής. Τέλος, τα ακόλουθα θα μπορούσαν να προταθούν για τα Πανεπιστήμια:

- Οι μονάδες αναπηρίας ειδικά στα ιδρύματα ανώτατης εκπαίδευσης πρέπει να δραστηριοποιούνται σε δράσεις καθοδήγησης και συμβουλευτικής
- Πρέπει να χρησιμοποιούνται καινοτόμοι και τεχνολογικοί πόροι για την πρόσβαση σε εκπαιδευτικό υλικό
- Πρέπει να δημιουργηθούν κέντρα πληροφόρησης για την ενημέρωση των μαθητών με αναπηρία σχετικά με τα δικαιώματά τους κατά την ανώτατη εκπαίδευση.